

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Michaela Hájková

**PRÁVNÍ A SOCIÁLNÍ REGULACE
PROSTITUCE V ČESKÉ REPUBLICE**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Gabriela Munková, CSc.

Katedra pracovního práva a práva sociálního zabezpečení

Datum vypracování práce: 26. června 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně za použití zdrojů a literatury v ní uvedených.

V Mnichově, dne 26. června 2010

Michaela Hájková

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí své diplomové práce, paní PhDr. Gabriele Munkové, CSc., za vedení diplomové práce, čas strávený při osobních konzultacích a ochotu komunikovat a poskytovat cenné rady i na dálku.

Obsah

1. Úvod	5
2. Co je to prostituce?	6
2.1. Pojem	6
2.2. Formy prostituce	8
2. 2. 1. Prostituce z hlediska subjektu, který sexuální služby poskytuje	8
2. 2. 2. Prostituce z hlediska prostředí, ve kterém je provozována	11
3. Právní regulace prostituce	13
3. 1. Přístupy práva k prostituci	13
3. 1. 1. Prohibice	14
3. 1. 2. Reglementace	15
3. 1. 3. Abolicionismus	16
3. 2. Relevantní mezinárodněprávní dokumenty	18
3. 3. Právní úprava prostituce v České republice	23
3. 3. 1. Trestněprávní aspekty prostituce	23
3. 3. 2. Úprava prostituce dalšími normami veřejného práva	30
3. 3. 3. Zákon o regulaci prostituce	34
3. 4. Příklad regulace prostituce – německý zákon o prostituci	37
4. Sociální regulace prostituce	41
4. 1. Interpretace prostituce sociologií	43
4. 2. Nevládní organizace, které se zabývají prostitucí	47
4. 2. 1. Rozkoš bez rizika	47
4. 2. 2. La Strada	49
4. 2. 3. Projekt Magdala	50
4. 2. 4. Projekt Šance	51
5. Závěr	52
Použitá literatura	54
Internetové zdroje	55

1. Úvod

Prodejná láska, komerční sex, sexbyznys, sexuální práce... Ať už ji nazveme jakkoli, bývá prostituce vnímána jako „nejstarší řemeslo světa“. Tento závěr je sice popírán¹, nesporným však zůstává, že se jedná o fenomén spjatý s lidskou společností od nepaměti, fenomén, který vzbuzuje tu rozhořčení, tu úsměvné reakce, a který není možné trvale vymýtit.

Postoje jednotlivých společností k prostituci v průběhu času se vyvíjely v závislosti na příslušném hodnotovém systému; tak například v Athénách to byl Solón, kdo nechal zřídit první nevěstinec, který „předepsal“ mužům jako lék proti homosexualitě. V této instituci spatřoval Solón blaho a klid lidu². Naproti tomu se s negativním hodnocením prostituce setkáváme v křesťanských a v některých dalších³ zemích.

Prostituce v současné podobě představuje závažný společenský problém – problém politiky i práva. Česká společnost se – pokud jde o vnímání prostituce – jeví jako liberální; objevují se hlasy volající po legalizaci prostituce, jejím zdanění a podřízení státní kontrole, po péči o zdraví sexuálních pracovníků a pracovníků. Prostituční scéna je však jednou z oblastí, která je úzce spojena s mnoha doprovodnými jevy, které jsou naší společností vnímány velmi negativně a jako takové ohrožují vnitřní bezpečnost naší země. Jedná se o závažnou trestnou činnost (drogová kriminalita, obchodování s lidmi, komerční sexuální zneužívání dětí), ale také o zdravotní rizika, která poskytování komerčního sexu doprovázejí⁴. Zároveň nelze přehlížet ani hodnoty křesťanské morálky, na kterých je naše kultura postavena a které se zdají být v rozporu s oficiálním přijetím prostituce.

Předložená práce se zabývá vymezením pojmu prostituce, její typologií a způsoby, kterými na prostituci právo a společnost reaguje. Cílem je představit prostituci jako vysoce aktuální problém, který je nutné řešit nejen na úrovni společenské, ale především prostředky práva tak, aby mohlo postupně dojít k minimalizaci rizik a maximalizaci užitků s ní spojených.

---

¹ Chmelík, Jan a kol.: *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*, Portál, Praha 2003, str. 55. Autor uvádí, že prostituci podobné chování lze vystopovat již u některých primátů, kdy „opice prochájející s chutným soustem před nenažraným samcem nastaví své genitálie, a zatímco si opičák užívá, samice v klidu dojí svačinu“.

² Chmelík, Jan a kol.: *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*, Portál, Praha 2003, str. 56

³ Například dokument „*Prostituce a obchod se ženami*“ vydaný švédským Úřadem vlády uvádí, že „ve Švédsku je prostituce považována za formu násilí mužů vůči ženám a dětem. Je oficiálně uznáváno, že prostituce je formou zneužívání žen a dětí a je závažným společenským problémem, který přináší vážné újmy jedincům i společnosti.“

⁴ <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/priority/prostituce/verze7.html>

V textu jsou používány promiscue termíny „prostitutka“, „prostitut“, „osoba poskytující komerční sex“, „sexuální pracovník“ či „sexuální pracovnice“ s ohledem na skutečnost, že komerční sex není poskytován pouze osobami ženského pohlaví. Termín „sexuální pracovník“ je z uvedených nejširší – zahrnuje vedle prostitutek a prostitutů ještě další kategorie osob, avšak prostitutky a prostitutky z nich tvoří skupinu nejpočetnější.

2. Co je to prostituce?

2. 1. Pojem

Slovo prostituce pochází z latinského slovesa „*prostituere*“ – nabízet se, veřejně se vystavovat⁵. Přestože je prostituce velmi rozšířená, nelze o ní hovořit jako o obecném sociálním jevu⁶ - nevyskytuje se u tzv. primitivních společností; v těchto společnostech je však možné pozorovat jevy, které často bývají jako prostituce nesprávně označovány (manželství na zkoušku, pohostinská promiskuita apod.).

Vzhledem k absenci příslušné zákonné úpravy v České republice legální definici slova „prostituce“ nenalezneme. Její vymezení je tedy ponecháno společenským vědám a judikatuře, přičemž souběžně s vývojem společnosti dochází i k proměnám chápání tohoto pojmu⁷. Ani v současné době však neexistuje jediná, obecně platná definice prostituce.

Nejobecněji lze prostituci definovat jako poskytování sexuálních služeb za úplatu. Urban a Dubský uvádějí, že „*v evropském kulturním regionu rozumíme pod pojmem prostituce poskytování homo- stejně jako hetero- sexuálních služeb za peníze nebo jinou protihodnotu*“⁸. Podle Geista lze za prostituci považovat „*takové sociální jevy, resp. druhy sexuálního styku, v nichž je tento poskytován z materiálně zjištěných (ziskových) důvodů, lhotejně kým a komu*“, přičemž je charakteristické relativně časté střídání partnerů sexuálního styku⁹. Oproti tomu Giddens uvádí, že „*mezi prostitutí a postavením udržované ženy, která je svému patronovi přístupná hlavně z důvodu hmotného zajištění, nelze vést přesnou dělící čáru a že klíčovým*

⁵ Pražák, Josef M.; Novotný, František; Sedláček, Josef: *Latinsko-český slovník*, KLP, Praha 1999, str. 1080

⁶ Geist, Bohumil: *Sociologický slovník*, Victoria publishing, Praha 1992, str. 312

⁷ Lenderová, Milena: *Chytila patrola*, Karolinum, Praha 2002, str. 6 – Autorka uvádí kupříkladu Riegrův *Slovník naučný*, který označuje za prostitutku „*každou ženu, jež mimo sňatek manželský maně vchází v sňatky pohlavní*“ nebo Masarykovu encyklopedii z roku 1931, která definuje prostituci jako „*poskytování pohlavního uspokojení druhému pohlaví za něj. výhodu materiální n. nemateriální, tedy nikoli z čisté lásky*“.

⁸ Urban, Lukáš; Dubský, Josef: *Sociální deviace*, Vydav. a nakl. Aleš Čeněk, s.r.o., Plzeň 2008, str. 131

⁹ Geist, Bohumil: *Sociologický slovník*, Victoria publishing, Praha 1992, str. 312

aspektem novodobé prostituce je skutečnost, že se ženy a jejich klienti navzájem neznají; muži se mohou stát „stálými zákazníky“, ale vztah sám od počátku nevychází z osobní známosti“¹⁰. Zajímavým se jeví názor Hany Malinové, která nahlíží na sex obecně jako na prostředek manipulace, jehož prostřednictvím lze získávat výhody, ústupky apod., avšak „teprve tehdy, když ve společnosti objektivně existuje možnost koupit si sexuální služby, mluvíme o fenoménu prostituce“¹¹. Prostituci vnímá zejména jako obchodní vztah, který by se měl řídit jasnými a závaznými pravidly.

Pokud jde o oblast práva, nelze ponechat bez povšimnutí způsob, jakým se s pojmem prostituce vypořádal návrh zákona o regulaci prostituce připravený zastupitelstvem hlavního města Prahy v roce 2008: „*Vykonáváním prostituce se pro účely tohoto zákona rozumí poskytování služeb za úplatu směřujících bezprostředně k uspokojování sexuálních potřeb, pokud přitom dochází k přímému a dobrovolnému fyzickému kontaktu mezi osobou, která tyto služby poskytuje, a osobou, která jich využívá.*“¹² Zpráva Ministerstva vnitra k rozboru problémů souvisejících s prostitucí z roku 1999 a násl. vychází při definici pojmu prostituce z rozhodnutí Krajského soudu v Českých Budějovicích č. 4 To 518/1994 (č. 22/1995 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek), podle kterého se „*...prostitucí rozumí pohlavní styk s jinými osobami za úplatu. Pojem „pohlavní styk“ znamená jakýkoliv způsob ukájení pohlavního pudu na těle jiné osoby. Nemusí tedy jít jen o soulož, tedy o přímý styk pohlavních orgánů, ale může jít též o dotyky na jakékoli části těla, onanii nebo vzájemnou onanii. Pojmy „pohlavní styk“ a „soulož“ nelze tedy považovat za synonyma...*“¹³. Důraz je zde kladen především na formu poskytované sexuální služby. Pro úplnost je třeba zmínit rozsudek Evropského soudního dvora ve věci C-268/99, Aldona Malgorzata Jany a další proti Staatssecretaris van Justitie (NL), dle kterého je prostituce „*činnost, jejímž prostřednictvím poskytovatel uspokojuje poptávku příjemce a to za náhradu, aniž by byl vyráběn nebo zcizován hmotný statek.*“¹⁴¹⁵

Lze tedy shrnout, že základními definičními znaky prostituce jsou (hetero- i homo-) sexuální služba, protihodnota (lhostejno, zda v podobě peněz či jiné výhody), dle některých autorů dále

¹⁰ Giddens, Anthony: *Sociologie*, Argo, Praha 1999

¹¹ http://www.rozkosbezrizika.cz/01_hm/021_ZAKON.htm

¹² http://www.rozkosbezrizika.cz/01_hm/021_ZAKON.htm#Praha Dle informací poskytnutých Magistrátem Hlavního města Prahy však tato verze návrhu není definitivní, upravený návrh zákona spolu s návrhy změn souvisejících právních předpisů je připraven k novému projednání v radě hlavního města Prahy. Poslední znění návrhu není publikováno.

¹³ <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/priority/prostituce/verze7.html>

¹⁴ <http://curia.europa.eu/jurisp/>

¹⁵ V této souvislosti je zajímavé zmínit, že Evropský soudní dvůr v tomto svém rozhodnutí judikoval, že se zásada otevřených hranic a svobodného pohybu mezi zeměmi Evropského společenství – dnes Evropské unie – včetně možnosti usazení se a podnikání v libovolné zemi ES vztahuje i na prostitutky.

anonymita a relativně časté střídání sexuálních partnerů. K těmto znakům je třeba přiřadit ještě znak marginality, tedy fakt, že se osoba poskytující sexuální služby ocitá na „okraji společnosti“; svět prostituce vykazuje všechny atributy sociální subkultury¹⁶.

Prostituce patří ve všech soudobých vyspělých kulturách do oblasti sociální patologie, přičemž se jedná o jeden z nejstarších sociálních jevů porušujících normy sexuálního chování¹⁷.

2. 2. Formy prostituce

Prostituci lze dělit podle různých kritérií; za základní je považováno rozdělení z hlediska subjektu, který sexuální služby poskytuje, a to na prostituci ženskou, mužskou a dětskou. Dále se užívá rozdělení z hlediska prostředí, ve kterém je prostituce provozována. V tomto případě rozlišujeme prostituci privátní, hotelovou, bytovou, barovou a silniční, resp. pouliční;^{18 19} toto rozdělení se vztahuje jak na prostituci ženskou, tak mužskou²⁰.

Zpráva Ministerstva vnitra o rozboru problémů souvisejících s prostitucí uvádí, že celkový počet osob, které se v České republice žijí prostitucí, je odhadován na 15 - 25 tisíc²¹.

2. 2. 1. Prostituce z hlediska subjektu, který sexuální služby poskytuje

A. Ženská prostituce

Ženská prostituce je v České republice – na rozdíl od prostituce mužské – „společenským klišé“. Většina lidí si při vyslovení slova prostituce představí zejména sexuální pracovníci, také výzkumy dějin a sociálního zázemí prostituce v českých zemích v 19. století a za první republiky jsou věnované prostituci provozované ženami; podobně výzkumy sexuálního

---

¹⁶ Lenderová, Milena: *Chytila patrola*, Karolinum, Praha 2002, str. 7

¹⁷ Urban, Lukáš; Dubský, Josef: *Sociální deviace*, Vydav. a nakl. Aleš Čeněk, s.r.o., Plzeň 2008, str. 130

¹⁸ <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/priority/prostituce/rozbor.html>; Chmelík, Jan a kol.: *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*, Portál, Praha 2003, str. 63 a násl.; Urban, Lukáš; Dubský, Josef: *Sociální deviace*, Vydav. a nakl. Aleš Čeněk, s.r.o., Plzeň 2008, str. 133 a násl.

¹⁹ Další kritéria a způsoby rozdělení prostituce uvádí například Geist (Geist, Bohumil: *Sociologický slovník*, Victoria publishing, Praha 1992, str. 312) – rozdělení z hlediska partnerů na prostituci heterosexuální, homosexuální a transvestickou; dále z hlediska socio-kulturního stavu příslušného sociálního útvaru na prostituci nádražní, lázeňskou, parkovní, pouliční, dálnicovou atp.; dále rozlišuje prostituci veřejnou, tedy takovou, která je řízena státem na základě principu reglementace, a tajnou, tj. prostituci nedodržující stanovené podmínky za uplatnění principu reglementace.

²⁰ Chmelík, Jan a kol.: *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*, Portál, Praha 2003, str. 63

²¹ <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/priority/prostituce/rozbor.html>

chování české populace provedené P. Weissem a J. Zvěřinou jsou orientovány na tuto formu prostituce²². Dle údajů Českého statistického úřadu se počet žen provozujících prostituci pohybuje mezi devíti a deseti tisíci ženami a za posledních pět let se tento počet příliš nezměnil²³. Hana Malinová odhaduje počet prostitutek, které v České republice působí, na 10 až 13 tisíc žen²⁴. Z dalších odhadů Hany Malinové, resp. neziskové organizace Rozkoš bez rizika (z nichž některé byly zpracovány ve spolupráci s ČSÚ), lze uvést následující: roční příjem prostitutek v ČR činí téměř 9 miliard Kč; 80 % zákazníků prostitutek tvoří ženatí muži. Samotné prostitutky lze rozdělit na dvě skupiny, a sice na tzv. profesionálky, tj. ženy, které si poskytování sexuálních služeb samy vybraly jako svůj zdroj obživy, resp. souhlasily s tím, že se tímto způsobem budou žít, a na „oběti obchodování, ženy bez kormidla“, tj. takové ženy, které se do prostituce dostaly souhrou nepříznivých okolností a nyní se z ní nemohou nebo neschopí vymanit. Odhady dále uvádějí, že první skupinu tvoří polovina všech sexuálních pracovníc, přičemž se z 90 % jedná o Češky. Průměrný věk sexuálních pracovníc je odhadován na 26 let; 80 % prostitutek je mladších 35 let²⁵. Zpráva organizace TAMPEP²⁶ uvádí, že v roce 2008 tvořily ženy 87 % z celkového počtu sexuálních pracovníků v Evropě; ze 7 % jsou zastoupeni muži a ze 6 % transsexuální prostituti²⁷.

B. Mužská prostituce

Hovoříme-li o prostituci mužské, je nezbytné, vedle prostituce heterosexuální, upozornit na stále větší skupinu homosexuálně orientované prostituce. Ze statistiky Národní referenční laboratoře pro AIDS vyplývá, že homosexuální prostituti jsou vůbec nejrizikovější skupinou z hlediska onemocnění a přenosu HIV/AIDS²⁸. Pozoruhodné je, že velká část mužů zapojených do tohoto druhu komerčního sexu se hlásí k heterosexuální orientaci. V těchto případech se jedná zejména o mladé muže, kteří se prostituci věnují z ryze komerčních důvodů. Timothy McCajor Hall, který provedl v letech 1999 až 2004 v Praze průzkum

---

²² McCajor Hall, Timothy: *Formy transakčního sexu mezi muži v Praze (1999-2004)* in *Sociologický časopis*, 2007, Vol. 43, No.1, Sociologický ústav AV ČR, Praha 2007, str. 94

²³ http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/prehled_clanku_unor_2009

²⁴ http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/ministerstvo-prace-zrusilo-planovany-vyzkum-prostituce-v-cesku/402357&id_seznam=820

²⁵ <http://www.ct24.cz/vysilani/2009/02/03/10095690193-309281381940203-23:30-pred-pulnoci/21/> (rozhovor s Hanou Malinovou poskytnutý České televizi)

²⁶ TAMPEP, European Network for HIV/STI Prevention and Health Promotion among Migrant Sex Workers

²⁷ <http://tampep.eu/documents/TAMPEP%202009%20European%20Mapping%20Report.pdf>

²⁸ <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/priority/prostituce/rozbor.html>

věnující se formám transakčního sexu mezi muži, uvádí, že mezi těmito mladíky lze identifikovat jednak takové, kteří pocházejí ze sociálně slabého prostředí, z náhradní rodinné péče apod. a kteří mají obvykle nižší úroveň vzdělání, a jednak takové, pro které poskytování sexuálních služeb představuje jakýsi doplňkový zdroj příjmů. Uvnitř této skupiny poznal například studenty či vojáky základní vojenské služby, kteří měli přítelkyni, bydleli v doma, na koleji či v kasárnách a obvykle disponovali dostatečným množstvím peněz na to, aby si obstarali jídlo a další nezbytnosti²⁹. McCajor Hall dále uvádí, že pokud jde o národnostní složení mužů zapojených do homosexuálního komerčního sexu, jedná se z 92 % o Čechy, Slováky nebo etnické Romy z České republiky a Slovenska³⁰. Věkový průměr je 17 let³¹.

C. Dětská prostituce

Dětská prostituce představuje vysoce aktuální a znepokojivý problém. Existuje téměř ve všech společnostech³², avšak bývá dobře skrývaná, neboť jak zákazník, tak kuplíř zpravidla vědí, že se dopouštějí trestné činnosti. Děti provozují prostituci zásadně ze dvou hlavních příčin – z vlastní iniciativy (pro finanční zisk, dobrodružství, útěk z domova nebo z výchovných zařízení – zde se jedná především o chlapce), nebo – zejména dívky – prostřednictvím kuplířů (rodičů, příbuzných) na základě „poptávky” převážně pedofilně orientovaných sex-turistů. Dokument „Komerční sexuální zneužívání dětí“ Ministerstva práce a sociálních věcí rozlišuje šest forem dětské prostituce: prostituční chování dětí přinucením osoby blízké (nejčastěji členem rodiny), prostituční chování dětí přinucením osoby cizí, prostituční chování dětí „dobrovolné“ pro jejich obživu na ulici, prostituční chování dětí „dobrovolné“ pro obživu jejich rodiny, prostituční chování dětí „dobrovolné“ za peníze a prostituční chování dětí „dobrovolné“ pro zábavu a „zvýšení“ prestiže³³.

Jako nejvýznamnější faktor přispívající k dětské prostituci je uváděn konzumní přístup k životu³⁴, kdy lidé, kteří v dětech nevidí žádnou hodnotu a nerespektují jejich práva, je ve své touze něco vlastnit či koupit jednoduše smění za něco jiného, co si přejí víc. Mezi další

²⁹ McCajor Hall, Timothy: *Formy transakčního sexu mezi muži v Praze (1999-2004)* in *Sociologický časopis*, 2007, Vol. 43, No.1, Sociologický ústav AV ČR, Praha 2007, str. 104

³⁰ McCajor Hall, Timothy: *Formy transakčního sexu mezi muži v Praze (1999-2004)* in *Sociologický časopis*, 2007, Vol. 43, No.1, Sociologický ústav AV ČR, Praha 2007, str. 97; markantní je zde silná nadreprezentace Romů, kteří tvořili 30 % respondentů citovaného průzkumu, přičemž počet Romů v ČR se pohybuje kolem 3 %

³¹ <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/priority/prostituce/rozbor.html>

³² Vaničková, Eva; Provazník, Kamil; Hadj-Moussová, Zuzana; Spilková, Jana: *Sexuální násilí na dětech*, Portál, Praha 1999, str. 99

³³ <http://www.mpsv.cz/files/clanky/7289/KSZD.pdf>

³⁴ Vaničková, Eva; Provazník, Kamil; Hadj-Moussová, Zuzana; Spilková, Jana: *Sexuální násilí na dětech*, Portál, Praha 1999, str. 100

příčiny dětské prostituce v globálním měřítku patří ekonomická nespravedlnost a z ní plynoucí nerovnost mezi bohatými a chudými, migrace obyvatelstva, urbanizace a rozpad rodiny; dále kulturní hodnoty, které umožňují diskriminaci žen a dívek, a v neposlední řadě sehrává významnou roli i rozvoj služebních cest a cestovního ruchu³⁵.

Nejmasověji se dětská prostituce vyskytuje v asijských zemích, konkrétně v Indii, Thajsku, Filipínách, Kambodži a dalších. Podle údajů organizace ECPAT (*End Child Prostitution in Asian Tourism*) se dětská prostituce v těchto zemích týká minimálně jednoho milionu dětí (obou pohlaví) mladších šestnácti let³⁶. Zneužívání dětí za účelem prostituce představuje velice závažný problém, neboť má pro psychický a fyzický vývoj dítěte vážné následky; mimo jiné je příčinou syndromu týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte (syndromu CAN) a dynamizuje celou řadu asociálních a antisociálních jevů v celé společnosti.

2. 2. 2. Prostituce z hlediska prostředí, ve kterém je provozována

A. Privátní prostituce

Hovoříme-li o privátní prostituci, máme na mysli téměř nepostižitelnou kategorii prostitutek a prostitutů. Jde o osoby s poměrně úzkým a stálým okruhem velmi solventních klientů; v této souvislosti je možné se setkat i s označením „luxusní prostitutka“. Jejich věk se obvykle pohybuje v rozmezí 20 a 30 let (někdy i více) a zároveň bývají schopny reprezentovat své klienty i při různých společenských událostech; sexuální služby jako takové jsou obvykle poskytovány v soukromí – luxusních bytech klientů apod..

B. Hotelová prostituce

Jedná se o podobnou kategorii sexuálních pracovníků jako u privátní prostituce, avšak v tomto případě není jejich klientela stabilní a jejich společenská úroveň odvisí od kategorie klientů a hotelů, v nichž se pohybují. Obvykle jim je 20 let a více. V převážné míře jde o prostituující se osoby s poměrně vysokým vzděláním a dobrým vystupováním, které zpravidla ovládají jeden světový jazyk³⁷; lze mezi nimi nalézt i řadu vysokoškolaček³⁸. Jejich klientelu

---

³⁵ Vaničková, Eva; Provazník, Kamil; Hadj-Moussová, Zuzana; Spilková, Jana: *Sexuální násilí na dětech*, Portál, Praha 1999, str. 100

³⁶ Weiss, Petr a kol.: *Sexuální zneužívání – pachatelé a oběti*, Grada, Praha 2000, str. 38

³⁷ Chmelík, Jan a kol.: *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*, Portál, Praha 2003, str. 63

tvoří zejména cizinci a na jejich činnosti bývají zainteresovány další osoby, například taxikáři, hotelový personál apod.

C. Bytová prostituce

Tato forma prostituce zahrnuje širokou škálu osob, které poskytují sexuální služby ve svých vlastních bytech; patří sem i dětská prostituce. Nabídka poskytovaných služeb bývá pestrá – od běžných až po perverzní praktiky, podobně i klientela je různorodá – sousedé, stálí zákazníci, klienti získaní prostřednictvím internetu aj. Sexuální služby mohou být poskytovány za přítomnosti třetích osob, neřídka vystupuje manžel, resp. druh prostitutky jako její kuplíř (případně jako kuplíř vlastního dítěte).

O bytové prostituci neexistuje žádný přehled, předpokládá se však její souvislost s další trestnou činností, zejména majetkovou. Jedná se o rizikovou formu prostituce z hlediska zdravotního, sociálního i kriminálního.

D. Barová prostituce

Pojmem barová prostituce se označuje poskytování sexuálních služeb v sex barech, „masážních“ salonech a erotických podnicích. V poslední době přibývají ve velkých městech velké erotické kluby, pro které organizace Rozkoš bez rizika používá označení „erotické supermarket“³⁹. Počet prostituujících se osob v těchto podnicích je odhadován na 6 tisíc⁴⁰, přičemž značnou část z nich tvoří cizinky (resp. cizinci), které se na území České republiky zdržují nelegálně. Tato forma prostituce bývá je často spojena s obchodováním s lidmi, násilím a dalšími formami trestné činnosti.

Důvodová zpráva k poslednímu návrhu zákona o regulaci prostituce uvádí, že jen v centru Prahy v prostoru Václavského náměstí a jeho bezprostředním okolí je v současné době nejméně 26 zařízení – nočních a erotických klubů, kabaretů – v nichž je mimo jiné provozována i prostituce.

---

³⁸ <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/priority/prostituce/rozbor.html>

³⁹ http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/prehled_clanku_unor_2009

⁴⁰ Ibid.

E. Silniční a pouliční prostituce

Pro tento druh prostituce je typický rychlý, anonymní a nejlacinější sex jakéhokoli druhu. Bývá poskytován téměř výhradně ženami⁴¹, jejichž věková kategorie je zpravidla nízká, stejně tak jako je nízká jejich úroveň vzdělání. Často je u nich pozorována závislost na drogách; bývají v moci kuplířů, ze které je pro ně velmi obtížné se vymanit.

Sexuální pracovnice z této skupiny jsou častěji než jiné zdrojem i objektem mnoha rizik – ve zvýšené míře se podílejí na páchání majetkové a násilné trestné činnosti a samy se stávají oběťmi mravnostní a násilné kriminality, včetně obchodování s lidmi⁴².

Z hlediska teritoriálního rozložení po České republice lze konstatovat, že nejzatíženějšími oblastmi jsou příhraniční okresy s Německem a Rakouskem a na jednotlivých místech i s Polskem; ve vnitrozemí se pak jedná především o velká města s turistickým ruchem a dálniční odpočívadla⁴³.

Podle statistik ČSÚ však prostituce na ulici a na silnicích u hranic razantně ubývá, naopak přibývají velké erotické kluby ve velkých městech, včetně Prahy⁴⁴. V jednotlivých krajích působí na ulici či na silnici méně než 15 % z celkového počtu sexuálních pracovníků⁴⁵.

3. Právní regulace prostituce

3. 1. Přístupy práva k prostituci

Již od starověku pozorujeme ve společnostech snahu ovlivňovat prostituční chování lidí; v průběhu historie lidstva se střídala období rozmachu prostituce s obdobím státních zásahů a represí – jednotlivé způsoby právní regulace prostituce v sobě odrážely to, jak byl v daném místě a čase komerční sex společností vnímán. Prostituci však nevymýtily ani zákazy, ani jiná opatření či omezení. Obecně lze říci, že „osvícenější“ a liberálnější společnosti se nechaly méně ovlivnit morálními hledisky a řídily se spíše objektivními společenskými zájmy, jako je ochrana mládeže či prevence epidemií⁴⁶. V praxi se postupně vyvinuly tři základní modely –

---

⁴¹ Chmelík, Jan a kol.: *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*, Portál, Praha 2003, str. 64

⁴² <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/priority/prostituce/rozbor.html>

⁴³ Ibid.

⁴⁴ http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/prehled_clanku_unor_2009

⁴⁵ http://www.rozkosbezrizika.cz/02_download/13_RR_ZPRAVA_2008.pdf

⁴⁶ Zimmermann, Udo: *Die öffentlich-rechtliche Behandlung der Prostitution*, Köhler-Druck, Tübingen 2002,

tři typy legislativních postojů k prostituci: prohibice, reglementace a abolice⁴⁷; v jednotlivých zemích se lze shledat s různými modalitami, jejich základní rysy však zůstávají zachovány.

3. 1. 1. Prohibice

Prohibice, neboli represivní přístup státu k prostituci, znamená zákaz prostituce a trestní postih osob, které se na ní podílejí, a to včetně samotných sexuálních pracovníků. Z historického hlediska byly mocenské represivní zásahy proti prostituci vždy reakcí na její rozmach; již v období středověku a raného novověku se s nimi lze setkat několikrát⁴⁸. Mezi zastánce prohibiční politiky patřili například Karel Veliký, Marie Terezie nebo Ludvík XVI. Některými autory je tento přístup v moderních demokraciích považován za překonaný, neboť k zamezení prostituce nevede⁴⁹; přesto však prohibiční legislativa v některých zemích nadále nachází uplatnění.

Rozlišit můžeme dvě skupiny států – jednak takové, kde je prostituce nezákonná a zároveň jsou stíhány osoby poskytující komerční sex (jedná se například o USA⁵⁰, Bělorusko⁵¹, Pákistán⁵²) a dále takové, kde je sice prostituce nezákonná, avšak sama osoba poskytující sexuální službu zůstává beztrestná, trestného činu se dopouští její klient⁵³ (případ Švédska⁵⁴, Norska⁵⁵ a Islandu⁵⁶).

Mezi argumenty zastánců represivního přístupu státu k prostituci patří tvrzení, že prostituce je aktem násilí vůči ženskému tělu⁵⁷ či jeho zneužitím a že nelze bojovat proti pohlavním chorobám a AIDS, a zároveň prostituci legalizovat; dále také skutečnost, že i přestože se stane dobrovolná prostituce legální, nedobrovolná a nucená prostituce bude ve společnosti přetrvávat, pouze bude ještě obtížnější proti ní bojovat, čímž dojde k nepřímé podpoře

---

str. 12

⁴⁷ Lenderová, Milena: *Chytila patrola*, Karolinum, Praha 2002, str. 23

⁴⁸ Lenderová, Milena: *Chytila patrola*, Karolinum, Praha 2002, str. 23

⁴⁹ Novotný, Oto; Vokoun, Rudolf, a kol.: *Trestní právo hmotné – II. Zvláštní část*, ASPI a.s., Praha 2007, str. 273

⁵⁰ Jednotlivé státy USA si upravují otázky prostituce samy; ve státě Nevada prostituce trestná není.

⁵¹ <http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2007/100549.htm>

⁵² Lenderová, Milena: *Chytila patrola*, Karolinum, Praha 2002, str. 29

⁵³ Tento tzv. švédský model je některými autory označován jako abolicionistické, resp. neoabolicionistické hnutí (srov. např. van Galen, Margarete: *Rechtsfragen der Prostitution*, C. H. Beck, München 2004, str. 195)

⁵⁴ <http://www.sweden.gov.se/sb/d/4096/a/119861>

⁵⁵ <http://www.regjeringen.no/en/dep/jd/whats-new/News/2008/criminanzing-the-purchase-of-sexual-ac.html?id=537854>

⁵⁶ <http://www.jafnretti.is/jafnretti/?D10cID=ReadNews&ID=523>

⁵⁷ van Galen, Zimmermann a další autoři hovoří v této souvislosti jen o ženské prostituci vzhledem ke skutečnosti, že počet mužských prostitutů je příliš nízký; dle zprávy zpracované organizací TAMPEP představují ženy 87 % všech sexuálních pracovníků v Evropě (<http://tampep.eu/documents/TAMPEP%202009%20European%20Mapping%20Report.pdf>)

obchodování s lidmi. V této souvislosti se objevují i názory, že dobrovolnou a nedobrovolnou prostituci od sebe nelze oddělit vůbec. V neposlední řadě je třeba uvést i tvrzení, že odstraněním prohibice by bylo ještě více favorizováno antisociální chování mužů, resp. obecně klientů sexuálních pracovníků.

Základním argumentem proti zákazu prostituce je fakt, že tímto způsobem beztak prostituci vymýtí nelze, nevymizí-li současně její sociální příčiny. Namísto toho dochází ve státech, které prohibiční politiku uplatňují, k prohlubování sociálních rozdílů mezi jednotlivými skupinami obyvatelstva, neboť ti, kteří se komerčnímu sexu věnují, zpravidla pocházejí z defavorizovaných vrstev společnosti, a skrze státní represí jsou trestáni a navíc společensky stigmatizováni (například ve Spojených státech amerických se toto týká zejména chudých a černošských žen⁵⁸). Ve státech, které prostituci zakazují a přitom trestají prostitutku či prostitutu, jsou sexuální pracovníci dále znevýhodněni ve vztahu ke svému klientovi, protože žádat za sexuální službu protiplatně je nezákonné. Prohibici lze také vnímat jako porušování práva na soukromí, kdy – hovoříme-li o prostituci provozované dobrovolně – dochází k penalizaci soukromého sexuálního chování mezi dvěma dospělými jedinci.

3. 1. 2. Reglementace

Reglementace či regulace prostituce znamená, že činnost prostitutek a prostitutů je regulovaná státem. Prostituce je vnímána jako „nutné zlo“, přičemž jsou stanovena pravidla, jejichž prostřednictvím je komerční sex kontrolován a jsou mu stanoveny mantinely, ve kterých se může pohybovat. K základním znakům tohoto systému patří registrace osob poskytujících komerční sex a jejich podrobení povinným pravidelným lékařským prohlídkám. Příslušný předpis současně vymezí, na jakých místech a za jakých podmínek lze prostituci provozovat; vyloučeno je zejména poskytování sexuálních služeb osobami nezletilými.

Myšlenka racionálně zdůvodněné regulace prostituce je spojena s francouzským osvícenstvím; krátce před vypuknutím revoluce v roce 1789 byla ve Francii poprvé zavedena registrace prostitutek a zdravotní dohled nad nimi⁵⁹. Na území České republiky se objevuje regulovaná prostituce po vydání rakouského trestního zákona z roku 1852. Tehdy pražské policejní prezidium iniciovalo úřední registraci prostitutek a jejich pravidelné lékařské prohlídky; v šedesátých letech 19. století byly pro účely evidence prostitutkám vystavovány

---

⁵⁸ James, Jennifer; Boyer, Debra; Withers, Jean; Haft, Marilyn: *Perspectives on Prostitution*, Washington Commission for the Humanities, Washington 1979, str. 22

⁵⁹ Lenderová, Milena: *Chytila patrola*, Karolinum, Praha 2002, str. 30

zdravotní knížky, což umožnil v roce 1860 vydaný živnostenský řád. Druhým pilířem reglementace byla – vedle zdravotní kontroly – kontrola policejní, jejímž prostřednictvím mělo být předcházeno trestné činnosti. Až do první světové války zůstal systém kontroly v pravomoci městského policejního úřadu, lékařské prohlídky měl na starosti městský lékař. Prvním reglementačním předpisem centrální povahy byl pak tzv. prostituční regulativ, vydaný českým místodržitelstvím v roce 1916 s platností pro celé české země.

Reglementační politika je v současné době uplatňována například v Německu, Rakousku, Holandsku, z mimoevropských zemí v Mexiku, Peru a dalších zemích Latinské Ameriky.

Velkým argumentem pro zavedení regulované prostituce je, že prostitutky v jiných „režimech“ nejsou dostatečně chráněny právem, resp. ve vztahu k ostatním pracujícím jsou diskriminovány. Za předpokladu přijetí myšlenky, že prostituce je služba jako každá jiná, poskytovaná za úplatu, pak je třeba ty, které tuto službu poskytují, chránit stejně jako ostatní výdělečně činné osoby. Systém reglementované prostituce předpokládá registraci a legalizaci činnosti zletilých sexuálních pracovníků, kteří své služby poskytují dobrovolně; avšak vzhledem ke skutečnosti, že je policejní orgán, resp. jiný příslušný orgán, nadán pravomocí kontrolovat činnost prostitutek a prostitutů, včetně míst, kde je prostituce provozována, zvyšuje se šance odhalení prostituce nedobrovolné, eventuálně i obchodování s lidmi; reglementace tak implikuje skutečnost, že je sexuálním pracovníkům poskytována ochrana ze strany státu a společnosti.

Reglementační přístup má i mnohé odpůrce; tito zejména namítají, že regulací prostituce stát uznává a poskytuje ochranu nežádoucímu, antisociálnímu jevu; v jistém ohledu se stát ocitá v pozici kuplíře. Kritizována je také nedostatečnost registrace sexuálních pracovníků, neboť se zdaleka nedaří zaregistrovat všechny pracovníky v sexbyznysu⁶⁰; registrace může na sexuální pracovníky působit jako stigma a bránit jejich reintegraci do společnosti. Problematickou se jeví i otázka pravidelných lékařských prohlídek, které se někdy zdají být zbytečně časté⁶¹; současně se objevuje výhrada ke kvalitě takových prohlídek⁶².

3. 1. 3. Abolicionismus

Abolicionistické hnutí vzniklo v 70. letech 19. století jako reakce na reglementační přístup k prostituci; hnutí bylo zaměřeno zejména proti organizovaným formám prostituce, velký

---

⁶⁰ Například o situaci v Holandsku uvádí Hana Malinová, že počet prostitutek tam působících je odhadován na 7 000, zatímco zaregistrovaných jich je pouze 600 (http://www.rozkosbezrizika.cz/01_hm/021_ZAKON.htm)

⁶¹ http://www.rozkosbezrizika.cz/01_hm/021_ZAKON.htm

⁶² Lenderová, Milena: *Chytila patrola*, Karolinum, Praha 2002, str. 39

důraz byl kladen na osvětu – výchovná, zdravotní a sociální opatření tvoří nedílnou součást abolicionismu; jedním z jeho významných propagátorů byl i Tomáš Garrigue Masaryk.

Samotný obsah abolice spočívá v tom, že prostitute jako taková se netrestá, trestají se jen její doprovodné jevy, především kuplířství, a, jak již bylo řečeno, zároveň hraje důležitou roli osvěta v podobě propagace zásad bezpečného sexu, prevence šíření pohlavně přenosných chorob, resocializačních aktivit a podobně.

U zrodu abolicionistického hnutí stála myšlenka, že prostitute je založena na existenci dvojí morálky, jiné pro muže a jiné pro ženy; reglementace byla vnímána jako státní podpora prostitute. Vycházelo se z premisy, že prostitute je projevem mravní a hmotné bídy a že dojde-li k odstranění této bídy, zmizí i komerční sex⁶³. Z tohoto důvodu mělo hrát tak významnou úlohu vzdělání, mravní výchova a odstranění sociálních rozdílů mezi lidmi.

Abolice byla na našem území zavedena zákonem č. 241/1922 Sb. z. a n., o potírání pohlavních nemocí. Zákon zakázal zřizování a udržování nevěstinců s tím, že tyto činnosti měly být napříště trestány podle ustanovení trestního zákona o kuplířství (§ 14). Pouliční prostituci však zákon nijak neomezil, navíc ji zcela vymkl kontrole⁶⁴. Státní správa se měla v případě potřeby postarat o zřízení ústavů, které měly sloužit prostitutkám jako dočasný útulek a místo příležitostí k nápravě (§ 15). III. oddíl zákona trestal vědomé rozšiřování pohlavních chorob; paragrafy 20 a 21 se týkaly „vyzývání ke smilstvu“, které se trestalo pouze v případech, kdy budilo veřejné pohoršení, bylo prováděno pohoršlivým způsobem nebo se týkalo osoby mladší šestnácti let, přičemž posouzení míry pohoršlivosti bylo ponecháno zcela v kompetenci policie.

Z abolicionistického přístupu vychází i současná česká legislativa vztahující se k problematice prostitute; z dalších zemí, v nichž nalézá abolice uplatnění, lze uvést například Velkou Británii, Francii, Španělsko či Brazílii.

Mezi nesporné výhody abolice patří fakt, že nedochází ke kriminalizaci sexuálních pracovníků, ani k jejich registraci, která může mnohdy působit stigmatizačně a bránit jejich resocializaci. Nedochází ke státnímu „posvěcení“ prostitute, jako je tomu v případě reglementace, tedy stát žádným způsobem neuznává činnost, která se přičí morálním hodnotám společnosti. Abolice je také ve srovnání s reglementací méně administrativně náročná.

Na druhou stranu, ani abolicionistickému přístupu se nepodařilo prostituci vymýtit. Představa, že každá osoba poskytující komerční sex, je ponižovanou bytostí, které jsou upřena veškerá

---

⁶³ Lenderová, Milena: *Chytla patrola*, Karolinum, Praha 2002, str. 42

⁶⁴ Lenderová, Milena: *Chytla patrola*, Karolinum, Praha 2002, str. 51

lidská práva, neodpovídá skutečnosti. V zemích, jejichž legislativa související s prostitucí vychází z abolice, neexistuje žádná povinnost prostitutek a prostitutů podstupovat lékařské prohlídky, úřady nemají žádný přehled o tom, kolik osob poskytuje úplatné sexuální služby; tuto skutečnost ilustruje i Lenderová, když komentuje dopady zákona o potírání pohlavních nemocí: *“Prostituce tak rozhodně neztratila na objemu, ale na bezpečnosti. Chyběla někdejší policejní a zdravotní kontrola, jakkoli nedokonalá a neúplná. Nesplnil se ani vlastní, proklamovaný cíl zákona: po jeho přijetí se nejen počet pohlavně nemocných nesnížil, ale v dalších letech došlo k vzestupu výskytu venerických chorob.”*⁶⁵

3. 2. Relevantní mezinárodněprávní dokumenty

Na úrovni mezinárodních smluv je prostituce upravena zejména v souvislosti s obchodem se ženami, resp. obchodem s lidmi. Po účinnosti tzv. euronovely Ústavy České republiky (ústavní zákon č. 395/2000 Sb.) platí pro mezinárodní smlouvy podle článku 10 Ústavy tzv. aplikační přednost; jedná se o vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána. Takovéto smlouvy jsou součástí českého právního řádu a v případě, že stanoví něco jiného než zákon, je třeba použít mezinárodní smlouvu.

První mezinárodní smlouvy, které se dotýkají fenoménu prostituce, a zejména pak obchodování s lidmi pro účely prostituce, se objevují již v první polovině dvacátého století. Konkrétně se jedná o *Mezinárodní ujednání z 18. května 1904 o potírání obchodu s bílými otroky*, *Mezinárodní úmluvu o potlačení obchodu s děvčaty ze 4. května 1910*, *Mezinárodní úmluvu o potírání obchodu s ženami a dětmi ze 30. září 1921* či *Mezinárodní úmluvu o potírání obchodu s dospělými ženami z 11. října 1933*⁶⁶. Tyto úmluvy byly zaměřeny na boj proti zneužívání lidí a proti donucování žen k prostituci⁶⁷.

Pro Českou republiku má však v současné době zásadní význam *Úmluva OSN o potlačování a zrušení obchodu s lidmi a využívání prostituce druhých osob*, která byla schválena rezolucí Generálního shromáždění OSN 2. prosince 1949 (dále „Úmluva“) a v platnost vstoupila 25. července 1951. Úmluva, vycházejíc z abolicionistických pozic, prohlašuje ve své preambuli fenomény prostituce a obchodování s lidmi pro účely prostituce za neslučitelné s důstojností a hodnotou člověka, za fenomény, které ohrožují blaho jednotlivce, rodiny a

⁶⁵ Lenderová, Milena: *Chytila patrola*, Karolinum, Praha 2002, str. 57

⁶⁶ <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?k=5120&o=23&j=33&d=8743>

⁶⁷ http://aa.ecn.cz/img_upload/224c0704b7b7746e8a07df9a8b20c098/KLinhartova_Obchodovanislidmizpohledu_mezinarodnihoprava.pdf

společnosti. Osoby provozující prostituci jsou dekriminlizovány, zatímco vedlejší škodlivé jevy související s prostitucí jsou smluvní strany povinny stíhat. Čl. 1 Úmluvy zavazuje smluvní státy k potrestání toho, kdo zjedná, zláká či svede jinou osobu k prostituci, a to i přes souhlas takové osoby, a dále k potrestání toho, kdo kořistí z prostituce provozované jinou osobou, i přes souhlas takové osoby. Dle čl. 2 Úmluvy jsou smluvní státy zavázány potrestat osoby, které provozují nebo řídí, vědomě zcela nebo zčásti financují nevěstinec, stejně jako osoby, které vědomě pronajímají nebo najímají budovu, jiné prostory nebo jejich části pro účely prostituce provozované jiným. V čl. 6 Úmluvy se smluvní státy zavázaly ke zrušení jakékoli formy registrace a oznamovací povinnosti sexuálních pracovníků; dle čl. 16 jsou smluvní státy zavázány podporovat, prostřednictvím svých soukromých i veřejných vzdělávacích, zdravotnických, sociálních, ekonomických a dalších souvisejících služeb, opatření nezbytná pro prevenci prostituce a pro nápravu a sociální přizpůsobení se obětí prostituce a dalších činů upravených Úmluvou. Dále se smluvní státy zavázaly podniknout potřebné kroky pro kontrolu obchodování s lidmi pro účely prostituce, a to zejména v souvislosti s emigrací a imigrací (čl. 17) – v tomto ohledu má být poskytnuta zvýšená ochrana ženám a dětem. Čl. 18 stanoví povinnost stran Úmluvy přijímat oznámení cizinců činných v sexbyznysu za účelem zjištění jejich totožnosti a totožnosti toho, kdo je přiměl opustit jejich domovský stát; takto získané informace mají být poskytnuty domovskému státu a využity v případě eventuální repatriace. V čl. 20 se smluvní státy zavázaly k přijetí opatření nezbytných ke kontrole agentur zprostředkujících zaměstnání, aby osoby hledající zaměstnání, zejména ženy a děti, byly chráněny před rizikem vystavení prostituci. Další články Úmluvy upravují otázky extradice osob, jejichž jednání má být na základě čl. 1 a 2 kriminalizováno, dále dožadání a poskytování informací mezi smluvními státy.

Československo přistoupilo k Úmluvě 14. března 1958; v současné době je však připravován návrh zákona o regulaci prostituce, přičemž zejména články 2 a 6 Úmluvy se jeví jako překážkou přijetí takové úpravy v České republice – registrace sexuálních pracovníků a provozování a financování nevěstinců jsou pro fungující reglementaci nevyhnutelné. Z toho důvodu je součástí návrhu zákona o regulaci prostituce, který připravilo zastupitelstvo hlavního města Prahy, i ustanovení o vypovězení Úmluvy o potlačování a zrušení obchodu s lidmi a využívání prostituce druhých osob a jejího závěrečného protokolu; výpověď Úmluvy v případě zavedení reglementované prostituce je nezbytná s ohledem na čl. 1, odst. 2 Ústavy, který stanoví, že Česká republika dodržuje závazky, které pro ni vyplývají z mezinárodního práva.

V souvislosti s problematikou obchodování s lidmi je třeba zmínit rok 2000, který představuje v této oblasti na mezinárodní scéně milník – došlo k podpisu tzv. *Palermského protokolu*, neboli *Protokolu o prevenci, potlačování a trestání obchodování s lidmi, zejména ženami a dětmi*, který doplňuje *Úmluvu OSN o mezinárodní organizované trestné činnosti*. Význam tohoto dokumentu spočívá v tom, že přinesl první právně závaznou⁶⁸ a mezinárodně uznanou⁶⁹ definici obchodování s lidmi: „Obchodováním s lidmi se rozumí najímání, doprava, transfery, ukrývání nebo přijímání osob pod hrozbou nebo za použití síly nebo jiných forem nátlaku, únosem, lstí, podvodem, zneužitím pravomoci nebo situace bezbrannosti nebo za použití poskytnutí nebo získání peněz nebo prospěchu k získání souhlasu pro ovládnutí osoby jinou osobou, za účelem vykořisťování. Vykořisťování zahrnuje minimálně vykořisťování prostitutek jiných nebo jinými formami sexuálního vykořisťování, nucenou práci nebo službami, otroctvím nebo praktikami podobnými otroctví, nevolnictví nebo odstraňování orgánu.“

Otázek nedobrovolné prostituce se dotýká i čl. 4 *Úmluvy Rady Evropy o ochraně lidských práv a základních svobod ze 4. listopadu 1950*, který zakazuje držení jiného v otroctví a nevolnictví, stejně jako vyžadování vykonávání nucených či povinných prací. Vzhledem k efektivní kontrole dodržování této úmluvy Evropským soudem pro lidská práva ve Štrasburku představuje ustanovení čl. 4 velmi důležitý nástroj ochrany lidských práv v oblasti obchodování s lidmi. V rámci Rady Evropy byla přijata 16. května 2005 *Úmluva proti obchodu s lidskými bytostmi*. Úmluva vychází zejména z Palermského protokolu, Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a dalších instrumentů; soustřeďuje se na prevenci obchodu s lidmi, upevňuje prostředky represe proti obchodníkům a chrání práva a důstojnost obětí. Čtvrtá kapitola zavádí mimo jiné kriminalizaci vědomého užití služeb obchodované osoby – smluvní státy jsou povinny stíhat ty, kteří platí za sexuální služby takovým osobám, o kterých vědí, že jsou oběťmi obchodu s lidmi, a to nezávisle na právním statusu prostituce v daném státě. Význam této úmluvy lze spatřovat zejména ve skutečnosti, že obchod s lidmi je jev, který vykazuje teritoriální odlišnosti⁷⁰ a přijetí úpravy na lokální, evropské úrovni, umožní smluvním státům proti takovému jednání bojovat. Úmluva vstoupila v platnost 1. února 2008, Česká republika ji doposud nepodepsala, ani neratifikovala⁷¹.

---

⁶⁸ http://www.strada.cz/cz/kdo-jsme/historie-a-soucasnost/ci_9/207.html

⁶⁹ http://aa.ecn.cz/img_upload/224c0704b7b7746e8a07df9a8b20c098/KLinhartova_ObchodovaniSIdmizpohleduMezinarodnihoprava.pdf

⁷⁰ http://aa.ecn.cz/img_upload/224c0704b7b7746e8a07df9a8b20c098/KLinhartova_UmluvaREprotiobchodusIdmi.pdf

⁷¹ <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=197&CM=1&DF=27/05/2010&CL=ENG>

Z dalších úmluv, které mají pro otázky prostituce relevanci, je třeba zmínit *Úmluvu OSN o odstranění všech forem diskriminace žen z 18. prosince 1979*, která ve svém článku 6 stanoví povinnost smluvních stran přijmout veškerá potřebná opatření, včetně opatření legislativních, k potlačení všech forem obchodu se ženami a vykořisťování prostituce žen. Význam tohoto ustanovení tkví především ve skutečnosti, že drtivou většinu všech sexuálních pracovníků tvoří ženy.

Jinou skupinou, které se prostituce zásadním způsobem dotýká a která je jí přímo ohrožena, jsou děti. Dokumentem, který dětem, jako obzvláště zranitelným bytostem, poskytuje na mezinárodně právní úrovni zvláštní ochranu a péči, je *Úmluva OSN o právech dítěte z 20. listopadu 1989*. Dítětem se zde podle čl. 1 rozumí každá lidská bytost mladší osmnácti let, pokud podle právního řádu, jenž se na dítě vztahuje, není dosaženo zletilosti dříve.

V čl. 32, odst. 1 této úmluvy uznávají smluvní státy právo dítěte na ochranu před hospodářským vykořisťováním a před vykonáváním jakékoli práce, která může být pro něho nebezpečná nebo bránit jeho vzdělávání, nebo která by škodila zdraví dítěte nebo jeho tělesnému, duševnímu, duchovnímu, mravnímu nebo sociálnímu rozvoji. Strany úmluvy se v čl. 34 zavazují chránit dítě před všemi formami sexuálního vykořisťování a sexuálního zneužívání. K zabezpečení tohoto závazku státy zejména přijímají nezbytná vnitrostátní, dvoustranná a mnohostranná mezinárodní opatření, aby bylo zabráněno svádění nebo donucování dětí k jakékoli nezákonné sexuální činnosti a využívání dětí k prostituci nebo k jiným nezákonným sexuálním praktikám za účelem finančního obohacování. Čl. 35 dále stanoví, že státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, přijímají všechna nezbytná vnitrostátní, dvoustranná a mnohostranná opatření k zabránění únosů dětí, prodávání dětí a obchodování s nimi za jakýmkoli účelem a v jakékoli podobě. Úprava ochrany dětí před sexuálním vykořisťováním na mezinárodní úrovni má význam především z hlediska fatálních dopadů dětské prostituce na tělesný i duševní vývoj dítěte.

S problematikou sexuální práce dětí úzce souvisí Světový kongres proti komerčnímu sexuálnímu vykořisťování dětí, který se uskutečnil ve Stockholmu v roce 1996. V jeho závěru došlo k přijetí společného prohlášení zúčastněných delegací, ve kterém bylo stanoveno, že ochrana dětí před sexuálním vykořisťováním a zneužíváním je povinností států; děti musí najít u svých vlád ochranu před moderními formami nucené práce, otroctví a obchodu s lidmi. Upozorňuje na to, že sexuální zneužívání dětí je palčivým problémem dneška a že by státy měly spolupracovat tak, aby byly nalezeny účinné prostředky boje s tímto druhem

mezinárodního obchodu⁷². Deklarace není typickou mezinárodní smlouvou, lze ji však považovat za instrument soft law, který pro oblast sexuálního vykořisťování dětí stanoví doporučení a cíle.

Na Stockholmský kongres tematicky navázal o pět let později II. Světový kongres proti komerčnímu sexuálnímu vykořisťování dětí v Jokohamě. Na jeho závěru byl zúčastněnými delegacemi přijat dokument „Globální závazky z Jokohamy 2001“, který shrnuje do té doby dosažené výsledky v oblasti komerčního sexuálního zneužívání dětí a vytyčuje směry, kterými se mají aktivity jednotlivých zemí ubírat. Podávána je zpráva o tom, že díky efektivnímu uplatňování Úmluvy OSN o právech dítěte mohou být vytvořeny předpoklady pro využívání práv dětí. Vyzdvihovány jsou stoupající aktivity státního i nestátního sektoru a nevládních organizací při ochraně dětí a jejich rodin; velký důraz je kladen na odpovídající legislativu, která by umožnila důslednou ochranu před dětskou prostitucí, dětskou pornografií a obchodování s dětmi pro účely sexuálního vykořisťování. Doporučuje se rozvíjet programy mezinárodní spolupráce – na vládní, regionální i lokální úrovni – a vytvářet společné plány boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí.

Dalším významným dokumentem soft law, který se dotýká otázek prostituce, je doporučení Mezinárodní organizace práce, které bylo uveřejněno v její tiskové zprávě ze srpna 1998. Jeho obsah tvoří opatření, která by měla být členskými státy přijata v souvislosti s řešením otázek komerčního sexu; Mezinárodní organizace práce zde navrhuje, aby se členské státy zaměřily na potírání dětské prostituce a aby odstranily zneužívání osob provozujících prostituci, tzn. v případě prostituce provozované nedobrovolně mají státy pomoci obětem násilí a obchodování s lidmi, a v případě prostituce provozované dobrovolně mají být zajištěny obdobné pracovní a sociální podmínky jako pracujícím v jiných oblastech. Dále je státům doporučeno zpracování podrobné analýzy, která by mapovala situaci v oblasti sexuálního průmyslu. Při provozování prostituce má být upřednostněno zdravotní hledisko, přičemž se jeví jako nezbytné, aby byla pozornost vedle sexuálních pracovníků věnována i jejich klientům. Mimo kompetenci Mezinárodní organizace práce stojí možnost navrhnout státům reglementaci prostituce⁷³, avšak její kriminalizace je považována za neefektivní; státům je doporučeno vedení interních záznamů o osobách činných v oblasti komerčního sexu.

---

⁷² Weiss, Petr a kol.: *Sexuální zneužívání – pachatelé a oběti*, Grada, Praha 2000, str. 38

⁷³ <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/priority/prostituce/rozbor.html>

3. 3. Právní úprava prostituce v České republice

Prostituce není v České republice právem komplexně řešena; stávající právní úprava vychází z abolicionistického přístupu, kdy se prostituce jako taková netrestá, stíhány jsou však doprovodné, s prostitucí související jevy. Jinými slovy, prostituce sice není povolena, nicméně není ani výslovně zakázána. Obecně není trestným činem, pouze v některých konkrétních případech ji lze jako trestný čin či přestupek stíhat.

Abolice byla v otázkách prostituce zavedena na území ČR zákonem č. 241/1922 Sb. z. a n., o potírání pohlavních nemocí; od roku 1945 se postupně začala prosazovat represivní koncepce; v roce 1956 byl novelizován trestní zákon a prostituce se začala stíhat jako trestný čin příživnictví, jehož spáchání spočívalo ve vyhýbání se poctivé práci a živení se nekalým způsobem. Skutková podstata trestného činu příživnictví byla převzata do § 203 trestního zákona č. 140/1961 Sb. Ke zrušení trestného činu příživnictví došlo následně zákonem č. 175/1990 Sb., který trestní zákon novelizoval.

Zákon o potírání pohlavních nemocí platí v okleštěné podobě dodnes, kdy stanoví, že zřizování a udržování nevěstinců se zakazuje a trestá podle ustanovení trestního zákona o kuplířství (§ 14); vedle toho zůstal v platnosti ještě § 15 týkající se ústavů pro nápravu prostitutek a § 16, který upravuje dozor nad zpustlou mládeží.

Vzhledem ke komplexnosti fenoménu prostituce nalezneme relevantní právní úpravu v rovině práva trestního, správního a dalších právních oborech.

3. 3. 1. Trestněprávní aspekty prostituce

Účinností trestního zákoníku, č. 40/2009 Sb., byla k 1. lednu 2010 do českého právního řádu zavedena skutková podstata nového trestného činu, a sice prostituce ohrožující mravní vývoj dětí (§ 190). Jeho prostřednictvím dochází v českém právu ke kriminalizaci takové prostituce, která ohrožuje mravní vývoj dětí. Úprava je obsažena ve třetí hlavě zvláštní části, mezi trestnými činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti. Po objektivní stránce může být tento trestný čin spáchán provozováním prostituce v blízkosti školy, školského nebo jiného obdobného zařízení nebo místa, které je vyhrazeno nebo určeno pro pobyt nebo návštěvu dětí; jeho objektem je zájem na řádném mravním vývoji dětí. Jedná se o úmyslný trestný čin, jehož pachatelem může být pouze osoba provozující prostituci – jde o tzv. speciální subjekt. Sankce, která hrozí za spáchání trestného činu prostituce ohrožující mravní vývoj dětí, je trest

odnětí svobody až na dvě léta. Přísnější postih pak hrozí tomu, kdo takové provozování prostituce organizuje, střeží, nebo jiným způsobem zajišťuje. Okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby je spáchání činu – ať už samotné provozování prostituce, či její organizování, střežení nebo zajišťování jiným způsobem – nejméně na dvou relevantních místech, nebo opětovně. V souvislosti se zavedením tohoto trestného činu Gřivna⁷⁴ uvádí, že se kriminalizace prostituce v těchto případech zdá být v rozporu se zásadou použití trestního práva jako ultima ratio; i v případě, kdy bychom došli k závěru, že prostředky ostatních právních odvětví nejsou dostatečné k potlačení škodlivého jevu provozování prostituce v blízkosti školských a obdobných zařízení, je hrozící sankce přehnaná. Důvodová zpráva k trestnímu zákoníku uvádí, že provozování prostituce v blízkosti školy nebo jiného místa vyhrazeného či určeného pro návštěvu osob mladších osmnácti let, zpravidla mravně ohrožuje mládež a z tohoto důvodu je po vzoru některých zahraničních úprav tato nová skutková podstata zavedena, přičemž se zde výslovně jako příklad uvádí § 184f německého trestního zákoníku – toto ustanovení však jako sankci předvídá jen peněžitý trest nebo trest odnětí svobody až na jeden rok. Další problémy nové právní úpravy mohou představovat výklad znaku blízkosti a možnost kriminalizace zákazníků osoby provozující prostituci, a to za pomoc ke spáchání tohoto trestného činu.

Na prostituci je navázáno široké spektrum trestné činnosti. Na jedné straně jsou sexuální pracovníci častým předmětem útoku trestných činů – zejména se jedná o trestné činy kuplířství, znásilnění, omezování osobní svobody, obchodování s lidmi a podobně – a na straně druhé se často sami trestných činů dopouštějí, případně se na jejich páchaní podílejí; typicky může jít o ohrožování pohlavní nemocí. Častými bývají v praxi i případy krádeží, loupeží a dále kriminalita související se zneužíváním návykových látek.

Trestným činem, který bývá s prostitucí nejčastěji dáván do souvislosti, je trestný čin kuplířství. Trestní zákoník jej upravuje v § 189 jako trestný čin proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti. Jeho skutková podstata nedopadá na samotnou prostitutku či prostitutu, nýbrž na toho, kdo jiného přiměje, zjedná, najme, zláká či svede k provozování prostituce, a dále toho, kdo kořistí z prostituce provozované jiným. Kořistěním z prostituce se rozumí jakýkoliv způsob získávání majetkového prospěchu z prostituce, kupříkladu včetně řidiče, který vozí zákazníky, nebo hotelového zřízence, který umožňuje sexuálním pracovníkům provozování prostituce v hotelu, za což od nich nebo od jejich klientů bere úplaty v různé

---

⁷⁴ Gřivna, Tomáš: *Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti v novém trestním zákoníku*, in: Bulletin advokacie, rok 2009, číslo 10

výši⁷⁵. Objektem trestného činu kuplířství je zájem na ochraně mravnosti a svobodného rozhodování člověka; pachatelem může být kdokoli, včetně osoby, která sama prostituci provozuje, za předpokladu, že se tohoto trestného činu dopustí ve vztahu k jiné osobě, na kterou má vliv. Sankce, která za spáchání trestného činu kuplířství hrozí, je trest odnětí svobody od šesti měsíců do čtyř let, zákaz činnosti, nebo propadnutí věci či jiné majetkové hodnoty. Ve všech případech je po subjektivní stránce nezbytný úmysl. Okolnostmi podmiňujícími použití vyšší trestní sazby jsou: spáchání činu v úmyslu získat pro sebe nebo jiného značný prospěch, spáchání činu jako člen organizované skupiny (odst. 2), způsobení těžké újmy na zdraví činem (odst. 3), způsobení smrti činem (odst. 4). Trestný čin kuplířství se obtížně dokazuje⁷⁶. Na základě analýz trestních spisů a výpovědí znalců lze abstrahovat charakteristický průběh trestného činu kuplířství⁷⁷: nejprve je nezbytné získat pro provozování prostituce vhodnou osobu. K tomu se využívá především naivity, touhy po dobrodružství a snadném výdělku či různých forem donucení nebo závislosti dívky na pachateli. Oběť musí být následně na výkon činnosti připravena, přičemž podoba přípravy je odvislá od prostředí, kde k provozování prostituce dochází a od úrovně poskytovaných služeb. Kuplíř dále organizuje samotný průběh prostituce; u „klasického způsobu“ kuplířství patří mezi hlavní úkoly kuplíře vyjednávání ceny a inkasování peněz. Následovat může eventuální ukončení činnosti. Dle názorů policejních expertů lze dovodit, že organizované kuplířství je páčáno skupinou osob, mezi nimiž existuje určitá dělba úkolů; skupina svou činnost plánuje, opakuje, resp. obměňuje.

Trestným činem, pro který by bylo možné stíhat sexuálního pracovníka, je ohrožení pohlavní nemocí (§ 155, I. hlava zvláštní části trestního zákoníku, trestné činy proti životu a zdraví). Objekt tohoto trestného činu představuje ochrana života a zdraví, a to před jasně vymezenou skupinou pohlavních chorob⁷⁸. Konkrétně se jedná o syfilis, kapavku, měkký vřed a tzv. čtvrtou pohlavní nemoc. Jednání tohoto trestného činu spočívá ve vydání jiného v nebezpečí nákazy pohlavní nemocí; po subjektivní stránce postačí nedbalost, přičemž lze pachatele odsoudit k trestu odnětí svobody až na jeden rok. Podle ustanovení § 155 však nelze trestně stíhat osobu, která ohrožuje jiného virem HIV, resp. nemocí AIDS⁷⁹. Takové jednání by

---

⁷⁵ Novotný, Oto; Vokoun, Rudolf, a kol.: *Trestní právo hmotné – II. Zvláštní část*, ASPI a.s., Praha 2007, str. 274

⁷⁶ <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/priority/prostituce/rozbor.html>

⁷⁷ Trávníčková, Irena: *Organizování prostituce – očima policejních expertů*, in: *Trestní právo*, číslo 2, rok 1996

⁷⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15.9.2005, sp. zn. 8 Tdo 1172/2005

⁷⁹ Nemoc označovaná jako AIDS (syndrom získané imunodeficiency) ani nosičství viru HIV nepatří mezi pohlavní nemoci, nýbrž jde o nakažlivou lidskou chorobu ve smyslu § 154 tr. zák. a přílohy č. 1 k nařízení vlády

spadalo pod ustanovení § 152, příp. § 153 trestního zákoníku – jednalo by se o trestný čin šíření nakažlivé lidské nemoci, resp. šíření nakažlivé lidské nemoci z nedbalosti. Podle těchto ustanovení bude stíhán ten, kdo úmyslně, resp. z nedbalosti, způsobí nebo zvýší nebezpečí zavlečení nebo rozšíření nakažlivé nemoci u lidí. V praxi může zákonné znaky trestného činu podle § 153 vykazovat například jednání prostitutky, která si je vědoma toho, že je HIV pozitivní a přesto při pohlavním styku s klientem nepoužívá ochranné prostředky. Trestný čin ohrožení pohlavní nemocí (§ 155) je k trestnému činu šíření nakažlivé lidské nemoci ve vztahu speciality.

Vzhledem k tomu, že zdaleka ne všechny osoby, které úplatně poskytují sexuální služby, tak činí dobrovolně, má ve vztahu k prostituci relevanci ustanovení § 168 trestního zákoníku o trestném činu obchodování s lidmi. Jedná se o trestný čin I. dílu II. hlavy zvláštní části trestního zákoníku – trestné činy proti svobodě – jehož objektem je svoboda člověka ve smyslu volného pohybu i samostatného rozhodování, zejména v sexuální sféře; v prvním a druhém odstavci lze přitom rozlišit dvě samostatné skutkové podstaty: dle prvního odstavce bude potrestán ten, kdo přiměje, zjedná, najme, zláká, svede, dopraví, ukryje, zadržuje nebo vydá dítě, aby jej bylo jiným užito k pohlavnímu styku nebo k jiným formám sexuálního zneužívání nebo obtěžování anebo k výrobě pornografického díla (písm. a)). Dítětem přitom trestní zákoník rozumí osobu mladší osmnácti let, nestanoví-li trestní zákon jinak (§ 126). Odst. 2 § 168 pak kriminalizuje jednání toho, kdo jinou osobu, nežli dítě, za použití násilí, pohrůžky násilí nebo jiné těžké újmy nebo lsti anebo zneužívaje jejího omylu, tísně nebo závislosti, přiměje, zjedná, najme, zláká, svede, dopraví, ukryje, zadržuje nebo vydá, aby jí bylo jiným užito k pohlavnímu styku nebo k jiným formám sexuálního zneužívání nebo obtěžování anebo k výrobě pornografického díla (písm. a)). Po subjektivní stránce je vyžadován úmysl a sankce, která v obou případech hrozí, obnáší dva roky až deset let odnětí svobody. Je-li pachatelem tento čin spáchán v úmyslu, aby bylo jiného užito k prostituci, je třeba jeho jednání navíc kvalifikovat podle třetího odstavce § 168, který zpřísňuje sankci na pět až dvanáct let odnětí svobody nebo propadnutí majetku. Dalšími okolnostmi podmiňujícími použití vyšší trestní sazby jsou spáchání činu jako člen organizované skupiny, vydání jiného v nebezpečí těžké újmy na zdraví nebo smrti, spáchání činu v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch (odst. 3) a dále způsobení těžké újmy na zdraví činem, úmysl získat činem pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu nebo spáchání

č. 453/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za nakažlivé lidské nemoci, nakažlivé nemoci zvířat, nakažlivé nemoci rostlin a škůdce užitkových rostlin.

takového činu ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech (odst. 4). Naposledy jmenovaná okolnost se v případech nedobrovolné prostituce vyskytuje zvláště často. Poslední zvláště přitěžující okolností je způsobení smrti činem; s ohledem na závažnost trestného činu obchodování s lidmi se trestá i jeho příprava.

Vzhledem ke skutečnosti, že obchod s lidmi pro účely prostituce bývá často provozován v mezinárodním měřítku, je nezbytné zmínit v této souvislosti i trestný čin zavlečení (§ 172). Podle prvního odstavce bude potrestán ten, kdo jiného lstí, násilím či hrozbou násilí nebo jiné újmy zavleče do ciziny, nebo ho přiměje, aby se do ciziny odebral, nebo ho od návratu z ciziny odvrací. Zavlečením do ciziny se přitom rozumí dopravení člověka za hranice našeho státu proti jeho vůli; ochrana je poskytována všem osobám bez ohledu na jejich státní příslušnost. Podle druhého odstavce je trestný ten, kdo za stejných podmínek, které stanoví odstavec 1, zavleče jiného z ciziny do České republiky, nebo jej přiměje, aby se do České republiky odebral, případně ho od návratu z České republiky odvrací. Prakticky má velký význam znak lsti, neboť dochází velmi často k případům, kdy jsou oběti pod vidinou snadného výdělků lákány do ciziny, kde jsou následně využity coby prostitutky či prostitutky.

Sexuální nátlak (§ 186) je dalším trestným činem, který nový trestní zákoník zavedl. Důvodová zpráva uvádí, že skutková podstata sexuálního nátlaku umožňuje České republice efektivně plnit její závazky vůči Evropské unii a Radě Evropy⁸⁰. Ustanovení obsahuje dvě samostatné základní skutkové podstaty, které se liší prostředky k dosažení téhož, resp. obdobného cíle. Podle prvního odstavce bude potrestán ten, kdo jiného násilím, pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu sebeukájení, k obnažování nebo jinému srovnatelnému chování; druhý odstavec vedle těchto pachatelových cílů uvádí ještě pohlavní styk, přičemž prostředky, jichž musí být použito, jsou zneužití závislosti či bezbrannosti předmětu útoku, nebo zneužití postavení pachatele a z něj vyplývající důvěryhodnosti nebo vlivu. Pod pojmem závislosti se podle ustálené judikatury rozumí stav, v němž se osoba nemůže svobodně rozhodovat vzhledem k tomu, že je v určitém směru odkázána na pachatele, přičemž není nezbytné, aby se jednalo o závislost vyplývající z právního poměru určeného zákonem, ale postačí faktický poměr závislosti; stav

---

⁸⁰ In concreto se jedná o Rámcové rozhodnutí Rady EU 2004/68/SVV o boji proti sexuálnímu zneužívání dětí a dětské pornografii, dále Doporučení Evropského parlamentu ze dne 3.2.2009 Radě o boji proti sexuálnímu vykořisťování dětí a dětské pornografii. Ze závazků vůči Radě Evropy je výslovně důvodovou zprávou zmiňována Úmluva RE o ochraně dětí před sexuálním vykořisťováním a sexuálním zneužíváním ze dne 13.7.2007. K této úmluvě však Česká republika dosud nepřistoupila.

bezbrannosti je takovým stavem, ve kterém předmět útoku nemůže klást odpor, zejména stav opilosti, spoutání, nízký věk dítěte apod. Důvěra a vliv pachatele může vyplývat z pachatelovy přirozené, sociální či náboženské autority, ale i z jeho profesní aktivity. Otázkou zůstává, co rozumět pod kategorií „jiného srovnatelného chování“. Gřivna poukazuje v této souvislosti na komentář nakladatelství C.H.Beck, podle kterého jde o takové jednání, které není ani pohlavním stykem, pohlavním sebeukájením nebo obnažováním, ale například některé sexuálně patologické praktiky spočívající v sadistickém či masochistickém jednání nebo tzv. pissingu⁸¹.

Jako okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby jsou uvedeny například spáchání takového činu na dítěti (odst. 3), spáchání činu jako člen organizované skupiny (odst. 4) nebo způsobení smrti takovým činem (odst. 5). Praktický dopad má toto ustanovení na případy prostituce provozované nedobrovolně, kdy prostitutka či prostitut poskytovat sexuální služby nechce, případně chce s takovou činností přestat. Na případy, které nelze subsumovat pod trestný čin sexuálního nátlaku, které však mají souvislost s donucováním jiného k prostituci, lze použít subsidiárně ustanovení § 175 trestního zákoníku o vydírání, které kriminalizuje jednání toho, kdo jiného násilím, pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy nutí, aby něco konal, opominul nebo trpěl.

V souvislosti s nucením jiného k prostituci často dochází k situacím, kdy se kuplíř, případně osoby, které mu pomáhají, dopouští trestného činu zbavení osobní svobody (§ 170) nebo omezování osobní svobody (§ 171); typicky se vyskytují konstelace, kdy je prostitutka doma či jinde zamykána, zadržována, hlídána⁸².

V počátcích „prostitučního cyklu“ bývá na obětech, které jsou k prostituci nuceny, páchan trestný čin znásilnění⁸³. Skutkovou podstatu tohoto trestného činu upravuje trestní zákoník v § 185. Jeho objektem je právo člověka svobodně rozhodovat o svém sexuálním životě a po objektivní stránce jej lze spáchat donucením k pohlavnímu styku násilím, pohrůzkou násilí nebo jiné těžké újmy, nebo zneužitím bezbrannosti jiného k takovému činu (odst. 1); odst. 2 dopadá na situace, kdy pachatel spáchá čin uvedený v prvním odstavci souloží nebo jiným pohlavním stykem provedeným způsobem srovnatelným se souloží, dále spáchá-li jej na dítěti, nebo se zbrání. Pojem „pohlavní styk“ jako znak základní skutkové podstaty je pojmem

---

⁸¹ Gřivna, Tomáš: *Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti v novém trestním zákoníku*, in: Bulletin advokacie, rok 2009, číslo 10

⁸² <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/priority/prostituce/rozbor.html>

⁸³ <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/priority/prostituce/rozbor.html>

obecnějším a znamená jakýkoliv způsob ukájení pohlavního pudu na těle jiné osoby⁸⁴; takové jednání zahrnuje méně závažné formy pohlavního styku, jako například ohmatávání genitálií. Souloží se podle ustálené judikatury rozumí spojení pohlavních orgánů muže a ženy, jiný pohlavní styk provedený způsobem srovnatelným se souloží může mít podobu například orálního či análního sexu. Přesné rozlišení je významné vzhledem ke skutečnosti, že k řadě znásilnění prostitutek a prostitutů dochází ze strany zákazníků, kdy je předem dohodnut určitý sexuální úkon a následně – proti vůli sexuálního pracovníka – vykonán jiný.

V souvislosti s postihem dětské prostituce mají význam ustanovení paragrafů 201 a 202 trestního zákoníku. § 201 obsahuje skutkovou podstatu trestného činu ohrožování výchovy dítěte. Kriminalizováno je zde jednání toho, kdo ohrozí rozumový, citový nebo mravní vývoj dítěte tím, že ho svádí k zahálčivému nebo nemravnému životu, umožní mu vést zahálčivý nebo nemravný život, umožní mu opatřovat pro sebe nebo pro jiného prostředky trestnou činností nebo jiným zavrženíhodným způsobem, nebo závažným způsobem poruší svou povinnost o dítě pečovat nebo jinou svou důležitou povinnost vyplývající z rodičovské zodpovědnosti. Po subjektivní stránce postačí nedbalost, samo svádění je však úmyslné. Pod toto ustanovení lze subsumovat jednání osob – často i rodičů – které zneužívají dítě k tomu, aby pro ně dobrovolně či z donucení získávalo prostitucí peněžní prostředky. Převážně pak jde o poskytování přístřeší dívkám, které jsou na útěku z domova nebo výchovných ústavů. Dívky musí za poskytnuté přístřeší usluhovat pachateli pohlavním stykem, pachatel zprostředkovává další pohlavní styk za úplatu⁸⁵. Za spáchání takového činu hrozí podle prvního odstavce trest odnětí svobody až na dvě léta; zprísněna má být trestní sazba – od šesti měsíců až na pět let – tehdy, spáchá-li pachatel takový čin ze zavrženíhodné pohnutky, pokračuje-li v páčání takového činu po delší dobu, spáchá-li takový čin opětovně, nebo získá-li jím pro sebe nebo pro jiného značný prospěch. Ustanovení § 202 – svádění k pohlavnímu styku – dopadá na klienty prostitutky či prostituta za předpokladu, že je dotčený sexuální pracovník dítětem, tedy osobou mladší osmnácti let. Trestným je takové klientovo jednání, které spočívá v nabídnutí, slíbení nebo poskytnutí dítěti nebo jinému za pohlavní styk s dítětem, pohlavní sebeukájení dítěte, jeho obnažování nebo jiné srovnatelné chování za účelem pohlavního uspokojení úplatu, výhodu nebo prospěch. Okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby je spáchání takového činu na osobě mladší patnácti let, spáchání činu ze zavrženíhodné pohnutky, pokračování v páčání takového činu po delší dobu a spáchání

---

⁸⁴ Šámal, P.; Púry, F.; Rizman, S.: *Trestní zákon. Komentář II.díl*, C.H.Beck, Praha 2004, str. 1411

⁸⁵ <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/priority/prostitute/rozbor.html>

takového činu opětovně. Úplatou ve smyslu tohoto ustanovení se rozumí vedle finančních prostředků i věcný dar, jiná výhoda nebo prospěch nemajetkové povahy. Pachatelem trestného činu svádění k pohlavnímu styku nemůže být osoba, k jejíž ochraně je toto ustanovení určeno; tak podle § 203 dítě, které žádá nebo přijme za pohlavní styk, své pohlavní sebeukájení, obnažování nebo jiné srovnatelné chování úplatu, jinou výhodu či prospěch, není pro takový čin trestné, a to ani podle ustanovení o návodci nebo pomocníkovi.

Vykoná-li zákazník, případně kuplíř, soulož s dítětem mladším patnácti let nebo je jiným způsobem pohlavně zneužije, dopadá na něj navíc ustanovení § 187 trestního zákoníku o pohlavním zneužití. Na rozdíl od trestného činu svádění k pohlavnímu styku, jehož objektem je především zájem na řádné výchově mladého člověka, chrání ustanovení § 187 v první řadě nedotknutelnost dětí v pohlavní sféře a tělesný a mravní vývoj dětí. Pod znakem jiného způsobu pohlavního zneužití je třeba rozumět intenzivní zásah do pohlavní sféry dítěte, zahrnutá je vedle například orálního či análního sexu i aktivní činnost předmětu útoku. Po subjektivní stránce je nezbytný úmysl, a to alespoň nepřímý, který musí zahrnout i věk dítěte; pachatel tedy musí být minimálně srozuměn s tím, že dítě je mladší patnácti let, samotné vykonání soulože, resp. jiné formy pohlavního styku nestačí. Vzhledem k závažnosti tohoto trestného činu hrozí za jeho spáchání, ve srovnání s trestným činem svádění k pohlavnímu styku, i vyšší trestní postih, a sice odnětí svobody v rozmezí jednoho roku až osmi let. K trestu odnětí svobody na dva roky až deset let bude potrestán pachatel v případě, že pohlavně zneužije dítě mladší patnácti let svěřené jeho doзору, zneužívá jeho závislosti nebo svého postavení a z něho vyplývající důvěryhodnosti nebo vlivu. Ustanovení § 187 je v poměru speciality k ustanovení § 186 o sexuálním nátlaku, je však možný jednočinný souběh s trestnými činy ohrožování výchovy dítěte (§ 201) a svádění k pohlavnímu styku (§ 202).

3. 3. 2. Úprava prostituce dalšími normami veřejného práva

Za současného stavu legislativy existuje možnost, jak částečně ovlivnit prostituci a dostat ji pod kontrolu, v oboru správního práva; konkrétně se jedná o pravomoc obcí vydávat v oblasti samostatné působnosti právní předpisy. Tato pravomoc je zakotvena ve třetím odstavci čl. 104 Ústavy, který stanoví, že zastupitelstva územních samosprávných celků mohou v mezích své

působnosti vydávat obecně závazné vyhlášky. Toto ustanovení nalézá konkretizaci v různých zákonech, pro otázky prostituce má relevanci § 10, písm. a) zákona č. 128/2000 Sb., zákon o obcích, ve znění pozdějších předpisů, který dává obcím možnost vydání obecně závazné vyhlášky k zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku. Zákon v demonstrativním výčtu uvádí, že takovou vyhláškou může obec stanovit, které činnosti, jež by mohly narušit veřejný pořádek v obci nebo být v rozporu s dobrými mravy, ochranou bezpečnosti nebo ochranou zdraví a majetku, lze vykonávat pouze na místech a v čase obecně závaznou vyhláškou určených, nebo stanovit, že na některých veřejných prostranstvích v obci jsou takové činnosti zakázány. Obdobně formuluje pravomoc k vydání obecně závazné vyhlášky hlavního města Prahy § 44, odst. 3, písm. a) zákona č. 131/2000 Sb., zákon o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů. Obecně závazná vyhláška je významným nástrojem obcí zejména pro zonaci a určité „usměrnění“ prostituce. Porušení vyhlášky stanovící relevantní omezení lze kvalifikovat jako přestupek podle druhého odstavce § 46 zákona o přestupcích (zákon č. 200/1990 Sb., ve znění pozdějších předpisů), přičemž jako sankci je možné uložit pokutu až do výše 30 000 Kč.

Konkrétním příkladem využití řečeného zákonného zmocnění je obecně závazná vyhláška č. 20/2007 Sb. hl. m. Prahy, na ochranu veřejného pořádku v souvislosti s nabízením a poskytováním sexuálních služeb na veřejných prostranstvích. Na jejím základě je nabízení a poskytování sexuálních služeb vykonávané v jakékoli podobě na veřejných prostranstvích činností, která by mohla být v rozporu s dobrými mravy a proto je na veřejných prostranstvích na celém území Prahy zakázáno. Hlavní město se vedle toho snaží bojovat i proti různým formám nabídky erotických vystoupení či služeb a lákání klientů do podniků, které takové služby nabízejí. K tomuto účelu byla přijata vyhláška č. 11/2005 Sb. hl. m. Prahy, kterou se stanoví zákaz nabízení erotických vystoupení a erotických služeb; vyhláška v § 1 stanoví, že nabízení erotických vystoupení nebo erotických služeb vykonávané v jakékoli podobě na veřejně přístupných místech je činností, která by mohla být v rozporu s dobrými mravy; § 2 pak zakazuje nabízení erotických vystoupení a erotických služeb podle § 1 na celém území Prahy, s výjimkou veřejně přístupné účelové komunikace vedoucí severozápadním směrem z ulice Dáblické k areálu skládky⁸⁶. K výkonu kontroly dodržování ustanovení vyhlášky č. 11/2005 má oprávnění Městská policie, Magistrát hl. m. Prahy a úřady městských částí; na webových stránkách Ministerstva vnitra se uvádí, že během prvního dne a noci od nabytí

---

⁸⁶ <http://magistrat.praha-mesto.cz/?ido=5629&sh=-1896224549&path=aplikace&apl=vyhlasky&ucVhlp=1&tbCisloV=11&tbNazev=&tbText=&dlRok=2005&dIPlatnost=0>

účinnosti vyhlášky (1.6.2005) bylo zjištěno 51 případů jejího porušení; za porušení zákazu stanoveného vyhláškou hrozí právníckým osobám peněžité tresty až do výše 200 000 Kč⁸⁷.

Město Dubí v čl. 1 své obecně závazné vyhlášky č. 2/2007, o zákazu veřejného nabízení a poskytování sexuálních služeb, vymezuje činnosti, které by mohly narušit veřejný pořádek v obci nebo být v rozporu s dobrými mravy, ochranou bezpečnosti, zdraví a majetku, jako „nabízení sexuální služby spočívající v podání ústní, zvukové, písemné, obrazové informace nebo nabízení této služby různými posunky a pohyby těla, jakož i odhalování intimních částí těla“ a „poskytnutí a využití sexuálních služeb“. Vykonávání těchto činností na veřejných prostranstvích čl. 3 řečené vyhlášky zakazuje⁸⁸; veřejné prostranství je definováno odkazem na § 34 zákona o obcích.

Nabízení sexuálních služeb jakožto činnost, která by mohla narušit veřejný pořádek, je na veřejných prostranstvích zakázáno i obecně závaznou vyhláškou města Ústí nad Labem č. 1/2004. I zde je veřejné prostranství vymezeno v souladu s § 34 zákona o obcích. Tato vyhláška se však stala, na základě návrhu Ministerstva vnitra, předmětem řízení o zrušení právního předpisu u Ústavního soudu. Ministerstvo namítalo, že úprava nabízení sexuálních služeb jako činnosti narušující veřejný pořádek v celém městě zakládá rozpor příslušného ustanovení s § 10, písm. a) zákona o obcích, podle kterého je třeba stanovit, které činnosti, jež by mohly narušit veřejný pořádek v obci nebo být v rozporu s dobrými mravy, ochranou bezpečnosti, zdraví a majetku, lze vykonávat pouze na místech a v čase obecně závaznou vyhláškou určených, nebo stanovit, že na některých veřejných prostranstvích v obci jsou takové činnosti zakázány. Ústavní soud uvedl, že podle § 10 zákona o obcích může obec výkon určitých činností omezit, nikoli však úplně zakázat, což ale nemůže platit absolutně; jestliže činnosti narušující ochranu zdraví, majetku či bezpečnosti do těchto ústavně chráněných právních statků zasahují jen na některých veřejných prostranstvích, nesmí je obec zakázat na celém svém území. Stejným způsobem, jakým je veřejná moc povinna chránit zdraví a majetek, musí chránit i veřejný pořádek, který může být narušován i jednáním jsoucím v rozporu s dobrými mravy; typický příklad takového jednání představuje právě provozování prostituce na veřejných prostranstvích. Závěry týkající se ochrany zdraví a majetku je třeba aplikovat i na zákaz jednání narušujících veřejný pořádek; proto pokud určitá činnost může být na určitých veřejných prostranstvích obce provozována tak, aniž by narušila veřejný pořádek či byla v rozporu s dobrými mravy, nesmí ji obec na všech veřejných

---

⁸⁷ <http://www.mvcr.cz/clanek/problematika-prostituce-na-uzemi-hl-m-prahy-ve-vztahu-k-vyhlisce-c-1-1-2005-sb-hl-m-prahy.aspx>

⁸⁸ <http://www.mesto-dubi.cz/docs/vyhlasky-a-narizeni/2007-p2.pdf>

prostranstvích obce zakázat. Naproti tomu, pokud provozování určité činnosti představuje potenciální zásah do chráněného statku, ať už je provozována na kterémkoli veřejném prostranství obce, je obec oprávněna stanovit její zákaz ohledně všech veřejných prostranství. Nezbytné je však vždy hodnotit intenzitu zásahu a význam ohroženého právem chráněného statku na straně jedné a význam činnosti, která má být zakázána, na straně druhé⁸⁹. Ustanovení čl. 3, odst. 1, písm. a) obecně závazné vyhlášky města Ústí nad Labem č. 1/2004, které stanoví zákaz nabízení sexuálních služeb na veřejném prostranství, nebylo Ústavním soudem zrušeno.

Jak již bylo řečeno, v poslední době ubývá sexuálních pracovníků na ulici, trend je spíše takový, že dochází k jejich přesunu z ulice do nočních a velkých erotických klubů. Zřizování a udržování nevěstinců je sice zakázáno (§ 14 zákona o potírání pohlavních nemocí), avšak v každodenní realitě se setkáváme s neonově ozářenými nočními podniky či billboardy lákající sloganem „Wir haben neue Mädchen“ aj. Sexuální služby jsou nabízeny částečně skrytou formou, tzn. jako doplňkové služby při činnostech různých zařízení a provozoven, ve kterých je provozována hostinská činnost, popř. činnost ubytovacích služeb, nebo při pořádání hudebních a jiných zábavních produkcí. Právní úprava není komplexní, aby však nebyla prostituce ponechána zcela mimo dohled, jsou tato zařízení kontrolována alespoň ve vztahu k provozovaným živnostem (hostinská činnost, masážní služby aj.)⁹⁰.

V úvahu přichází zejména kontrola prováděná živnostenskými úřady, které jsou oprávněny sledovat, zda a jak jsou plněny povinnosti stanovené živnostenským zákonem a zvláštními předpisy vztahujícími se k živnostenskému podnikání⁹¹; jedná se o kontrolu provozované živnosti, jež může sloužit k zakrývání provozování prostituce. Živnostenský zákon v § 3, odst. 3, písm. p) výslovně stanoví, že „živností není nabízení nebo poskytování služeb směřujících bezprostředně k uspokojování sexuálních potřeb“, tedy živnostenský zákon neumožňuje kontrolu samotné prostitutky či prostituta.

Stavební zákon (č. 183/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů) upravuje v § 133, odst. 2, písm. f) pravomoc stavebního úřadu provádět kontrolní prohlídku stavby za účelem zjištění, zda je stavba užívána jen k povolenému účelu a stanoveným způsobem; stavbu lze užívat jen

---

⁸⁹ náleží Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 69/04

⁹⁰ http://www.praha1.cz/cps/media/Problematika_prostitute_na_uzemi_Prahy1.doc

⁹¹ § 60a zákona č. 455/1991 Sb., živnostenský zákon, ve znění pozdějších předpisů

k účelu vymezenému zejména v kolaudačním rozhodnutím, v ohlášení stavby, v kolaudačním souhlasu⁹² aj.

Dále přichází v úvahu kontrola provozoven, ve kterých je de facto provozována prostituce, na základě zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 64/1986 Sb., o České obchodní inspekci, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy, ve znění pozdějších předpisů, apod.

3. 3. 3. Zákon o regulaci prostituce

Vzhledem k rozmachu fenoménu prostituce a následné bezmoci státní správy i samosprávy proti prostituci účinně zakročit se od 90. let minulého století začínají objevovat hlasy volající po zákonu, který by prostituci reguloval a vybavil příslušné orgány potřebnými pravomocemi k řešení problému komerčního sexu. Vymýcení prostituce se nejeví jako reálné, nicméně zájem na tom, dostat ji alespoň částečně pod kontrolu, přetrvává.

V roce 2004 byl vládou schválen věcný záměr zákona o regulaci prostituce; následně vypracovaný návrh zákona však byl 21. října 2005 Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR zamítnut. Souběžně s diskusemi o vypovězení Úmluvy o potlačování a zrušení obchodu s lidmi a využívání prostituce druhých osob a přijímáním zákona o regulaci prostituce došlo k rozpoutání rozsáhlé polemiky ohledně komerčního sexu, například zda se stát regulací, resp. legalizací prostituce sám nestává kuplířem atp.

V současné době je připravován návrh zákona o regulaci prostituce hlavním městem Prahou. Je zpracováván v návaznosti na bod 4.1 III. části Programového prohlášení rady hlavního města Prahy a vychází z vládního návrhu zákona z roku 2005. V průběhu legislativních prací však došlo k řadě změn reagujících na změny dotčených právních předpisů, na obsáhlé připomínkové řízení a právní expertízy. V současné době je upravený návrh zákona spolu s návrhy změn souvisejících právních předpisů a návrhu vypovědi Úmluvy o potlačování a zrušení obchodu s lidmi a využívání prostituce druhých osob a jejího Závěrečného protokolu připraven k novému projednání v radě hlavního města Prahy; aktuální znění návrhu nebylo dosud publikováno, poslední stav textu, se kterým se lze seznámit, je znění návrhu naposledy projednávaného Radou v srpnu 2008, publikované jako usnesení RHMP č. 1098 z roku 2008;

---

⁹² § 126, odst. 1, zákona č. 183/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů

od té doby však došlo k dalším změnám, doplněna a upravena byla i důvodová zpráva⁹³. Následující text zpracovává projednávaný návrh zákona o regulaci prostituce i jeho důvodovou zprávu právě ve znění zmíněného usnesení RHMP č. 1098.

Předmětem úpravy zákona o regulaci prostituce (dále „zákon“) je stanovení podmínek, za nichž může být nabízena a vykonávána prostituce, provozovány stavby a zařízení určené k vykonávání prostituce, a vymezení související působnosti veřejné správy. Taková úprava se jeví jako nezbytná vzhledem ke skutečnosti, že se Praha i další města a obce dlouhodobě potýkají s problematikou prostituce, na který se váže řada bezpečnostních, sociálních i zdravotních rizik; řešení pomocí institutu obecně závazných vyhlášek je považováno za nedostatečné, neboť obce nedisponují žádnou pravomocí ovlivnit proces vzniku a umístění veřejných domů na svém území.

Vykonáváním prostituce zákon rozumí „poskytování služeb za úplatu směřujících bezprostředně k uspokojování sexuálních potřeb, pokud přitom dochází k přímému a dobrovolnému fyzickému kontaktu mezi osobou, která tyto služby poskytuje, a osobou, která jich využívá.“ Zákon zakazuje nabízení, vykonávání a využívání prostituce ve veřejných prostranstvích, nestanoví-li obec obecně závaznou vyhláškou za dalších zákonem stanovených podmínek jinak.

Vykonávání prostituce i provozování zařízení určeného k vykonávání prostituce má být podnikáním ve smyslu § 2, odst. 2 písm. c) obchodního zákoníku (č. 513/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů). Prostituci nelze nabízet nebo vykonávat v pracovněprávním či jiném obdobném vztahu. Podmínky pro to, aby mohla fyzická osoba prostituce provozovat, jsou stanoveny taxativně: udělené oprávnění k vykonávání prostituce, zdravotní způsobilost k vykonávání prostituce a platné potvrzení o platnosti posudku o zdravotní způsobilosti.

Udělování oprávnění náleží do působnosti obce s rozšířenou působností, v jejímž správním obvodu bude prostituce nabízena a vykonávána; na základě takového oprávnění lze vykonávat prostituci jen v území správního obvodu obce, která jej vydala, nicméně lze být držitelem více oprávnění zároveň. Oprávnění má být vydáváno na žádost, přičemž při splnění stanovených podmínek není předvídána diskreční pravomoc obce; žadatel musí být starší 18 let, způsobilý k právním úkonům, bezúhonný, zdravotně způsobilý a zdravotně pojištěný. Zdravotní způsobilost má být osvědčována posudkem o zdravotní způsobilosti, její posouzení se svěřuje

---

⁹³ Autorka vychází z informace jí poskytnuté JUDr. Jaroslavou Perlíkovou z Magistrátu hlavního města Prahy, která byla pověřena JUDr. Rudolfem Blažkem, náměstkem primátora hlavního města Prahy, jež má vypracování návrhu zákona o regulaci prostituce na starosti.

lékaři s příslušnou specializovanou způsobilostí. Doba platnosti oprávnění je předvídána na jeden rok ode dne převzetí průkazu s tím, že je na žádost možné oprávnění vždy o jeden rok prodloužit, a to i opakovaně.

Platné oprávnění pak jeho držitele opravňuje k provozování prostituce v zařízeních určených k vykonávání prostituce, v prostorách, které jsou určeny k bydlení za předpokladu, že je držitel osobou oprávněnou k jejich užívání, a na veřejných prostranstvích, jestliže taková veřejná prostranství obec svou veřejnou vyhláškou vymezí.

Provozovat zařízení určené k vykonávání prostituce má být umožněno pouze na základě povolení obce, na jejímž území se bude nacházet. Rozhodování o udělení povolení má spadat do samostatné působnosti rady obce (resp. zastupitelstva obce v těch obcích, kde rada obce není zřízena), přičemž zákon výslovně stanoví, že na udělení povolení není právní nárok. Překážkou pro udělení povolení má být například umístění takového zařízení v okruhu 150 m od budov státních orgánů, orgánů územních samosprávných celků, zastupitelských úřadů, škol a školských zařízení, zdravotnických zařízení atp. Doba platnosti povolení má obnášet pět let ode dne nabytí právní moci. Zákon dále vymezuje jednotlivé povinnosti provozovatele zařízení, zakázáno je umožnění přístupu osobám mladším 18 let, stejně jako umožnění nabízení či vykonávání prostituce v zařízení osobě bez platného průkazu nebo potvrzení platnosti posudku o zdravotní způsobilosti.

Součástí návrhu je i úprava správních deliktů. Přestupku se dopustí fyzická osoba například tím, že nabízí nebo vykonává prostituci bez platného oprávnění, nebo provozováním zařízení bez platného povolení. V prvním případě je předvídána sankce v podobě pokuty až do výše 50 000 Kč, ve druhém případě až do výše 2 000 000 Kč. Upraveny jsou i správní delikty právnických a podnikajících fyzických osob; pro právnické osoby je upravena možnost liberace za předpokladu, že prokáže, že vynaložila veškeré úsilí, které bylo možno požadovat, aby porušení právní povinnosti zabránila.

Kontrola dodržování povinností stanovených zákonem se svěřuje obecní policii, Policii České republiky a obci v přenesené působnosti. S výjimkou udělování povolení k provozování zařízení je působnost stanovená zákonem obcím výkonem přenesené působnosti.

Neoddělitelnou součástí návrhu zákona o regulaci prostituce je i zrušovací ustanovení stran zákona o potírání pohlavních nemocí (č. 241/1922 Sb.) a ustanovení o vypovězení Úmluvy o potlačování a zrušení obchodu s lidmi a využívání prostituce druhých osob ze dne 21. března 1950.

Důvodová zpráva k návrhu zákona shrnuje, že regulace prostituce a její právní ukotvení by orgánům státní správy i samosprávy poskytlo účinnější nástroje pro to, aby prostituční scéna

dostala patřičné mantinely, aby nebyla tak živelná a aby byl mezi státem a osobami provozujícími prostituci umožněn formální vztah, skrze který bude existovat možnost indikovat jakékoli ilegální formy prostituce především se zaměřením na komerční sexuální vykořisťování, nucenou prostituci a obchod s lidmi.

3. 4. Příklad regulace prostituce – německý zákon o prostituci

V období po druhé světové válce byla prostituce vnímána německou judikaturou jako společensky škodlivá činnost, jež odporuje dobrým mravům. Základem pro takové hodnocení bylo rozhodnutí Spolkového správního soudu ze 4. listopadu 1965⁹⁴, kterým byl výkon prostituce označen za zločinecký, a proto na něj nedopadá článek 12 německé ústavy, podle kterého je všem Němcům zaručeno právo na svobodnou volbu povolání. Smlouva mezi prostitutkou a jejím zákazníkem se považovala za odporující dobrým mravům, a tudíž byla na základě § 138, odst. 1 německého občanského zákoníku (dále „BGB“⁹⁵) neplatná. Změnu přinesl až rozsudek Berlínského správního soudu z 1. prosince 2000, podle kterého *„nelze na prostituci, která je vykonávána dobrovolně, dospělými osobami a bez doprovodných kriminálních jevů, pohlížet z hlediska dnešního sociálně-etického systému hodnot jako na činnost, která je v rozporu s dobrými mravy.“*⁹⁶

Zákon upravující právní poměry sexuálních pracovníků – zákon o prostituci⁹⁷ nabył účinnosti 1. ledna 2002. Omezuje se na tři paragrafy z oboru práva občanského a práva sociálního zabezpečení, a na změnu dvou paragrafů v trestním zákoníku. Cílem zákona je především „odstranit“ rozpor prostituce s dobrými mravy a umožnit pracovníkům v sexbyznysu přístup k systému sociálního zabezpečení. Smyslem zákona je tedy zlepšení právního postavení prostitutek a prostitutů (nikoliv jejich zákazníků, příp. provozovatelů nevěstinců a dalších osob) s tím, že se zároveň očekává i postupné vymizení doprovodných negativních jevů, které jsou s prostitucí spojeny. Má dojít k odstranění diskriminace sexuálních pracovníků z hlediska jejich lidských práv a k poskytnutí vyššího standardu ochrany.

Pojem prostituce není zákonem definován. Z § 1 však lze výkladem dovodit, že je za prostituci považováno „provádění a sjednávání sexuálních úkonů za účelem výdělku“. Pojem

---

⁹⁴ „Astrologieentscheidung“, BVerwGE 22, S. 286, 289

⁹⁵ zkratka pro „Bürgerliches Gesetzbuch“

⁹⁶ van Galen, Margarete: *Rechtsfragen der Prostitution*, C. H. Beck, München 2004, str. 5; VG Berlin, NJW 2001, 983ff.

⁹⁷ Gesetz zur Regelung der Rechtsverhältnisse der Prostituierten, zákon z 20. prosince 2001, Bundesgesetzblatt I S. 3983

„sexuálního úkonu“ ve smyslu zákona o prostituci je pak třeba chápat jako jednání, při kterém dochází k užití vlastního či cizího těla⁹⁸; zahrnuta jsou taková jednání, která společnost tradičně jako prostituci vnímá – provádění sexuálních úkonů na klientovi, s klientem, před klientem nebo v bezprostředním kontaktu s ním. Nespadá sem sex po telefonu, účinkování v pornofilmch, striptýz apod.

Pokud jde o vztah mezi osobou provozující prostituci a jejím zákazníkem, stanoví zákon o prostituci v § 1, větě první, následující: *„Jestliže došlo k provedení sexuálních úkonů za předem sjednanou odměnu, pak taková dohoda zakládá platnou pohledávku.“* Podle důvodové zprávy je dohoda mezi sexuálním pracovníkem a jeho klientem o provedení sexuálního úkonu koncipována jako jednostranně zavazující právní úkon – zákonodárce chtěl touto cestou upravit nárok prostitutky či prostituta na sjednanou odměnu v případě, že došlo k provedení příslušného sexuálního úkonu; naopak nelze dovozovat žádné nároky klienta na plnění sexuální povahy vůči prostitutce. Jinými slovy, jestliže sexuální pracovník splní svůj závazek, má také nárok na zaplacení sjednané odměny, a to na základě dohody o poskytnutí sexuálního úkonu, která je ex tunc platná – na rozdíl od období před účinností zákona o prostituci, kdy se na takovou dohodu pohlíželo jako na odporující dobrým mravům s tím, že dohoda, která je v rozporu s dobrými mravy, je podle § 138, odst. 1 BGB neplatná; výkladem je třeba dovodit nárok sexuálního pracovníka na zaplacení příslušné odměny i v případě, kdy byla tato sjednána až po provedení sexuálního úkonu, a sice s ohledem na záměr zákonodárce zlepšit právní postavení osob provozujících prostituci. Ze stejného důvodu nelze platně sjednat smlouvu, která bude zavazovat sexuálního pracovníka k poskytnutí sexuálního úkonu a klienta k zaplacení odpovídající odměny; na takovou dohodu by bylo nutné s ohledem na paragrafy 134 a 139 BGB⁹⁹ pohlížet jako na částečně neplatnou, tedy pohledávka klienta vůči prostitutce by byla neplatná ex tunc, zatímco prostitutce zůstává nárok na zaplacení příslušné odměny vůči klientovi zachován.

§ 2, věta třetí zákona o prostituci vylučuje široký okruh námitek klienta vůči pohledávce prostitutky či prostituta; obecné závazkové právo BGB na právní vztahy týkající se provádění sexuálních úkonů nelze aplikovat. Výslovně připouští zákonodárce tři námitky, které může klient vůči sexuálnímu pracovníkovi uplatnit, a sice námitku splnění peněžitého dluhu, námitku promlčení a námitku „úplného“ nesplnění, pokud jde o provedení sexuálního úkonu; podle důvodové zprávy se klient nemůže dovolávat zejména toho, že kvalita prostitutkou

---

⁹⁸ van Galen, Margarete: *Rechtsfragen der Prostitution*, C. H. Beck, München 2004, str. 15

⁹⁹ § 134 BGB stanoví neplatnost právního úkonu, který je v rozporu se zákonem; § 139 upravuje částečnou neplatnost právních úkonů

poskytnutého plnění nebyla dostatečná. Pojem úplného nesplnění je třeba vykládat tak, že i poskytnutí jen částečného plnění sexuálním pracovníkem zakládá nárok na zaplacení sjednané odměny klientem. Z uplatnění námitky úplného nesplnění sexuálního úkonu však nelze dovozovat žádný nárok klienta na náhradu škody; právním důsledkem je v takovém případě pouze skutečnost, že sexuálnímu pracovníkovi nevznikl žádný nárok na poskytnutí peněžitého plnění ze strany klienta. Podle § 2, věty první zákona nemůže být pohledávka prostitutky či prostituta vůči klientovi postoupena; taková pohledávka podle § 851, odstavce 1 německého občanského soudního řádu¹⁰⁰ nepodléhá exekuci a nelze proti ní uplatnit ani námitku započtení (§ 394, odst. 1 BGB). Toto ustanovení má za cíl chránit osobu provozující prostituci před případným ekonomickým nátlakem či závislostí.

Zákon o prostituci naopak nevylučuje možnost uplatnění obecného závazkového práva BGB sexuálním pracovníkem ve vztahu ke klientovi; do úvahy přichází především ustanovení o prodlení (§ 293 a násl. BGB) nebo o náhradě škody (§ 280, odst. 1 BGB).

Druhá věta § 1 zákona o prostituci je věnována právnímu vztahu mezi prostitutkou či prostitutem a provozovatelem nevěstince – zaváže-li se určitá osoba, a to zejména v rámci zaměstnaneckého poměru, k tomu, že bude po určitou dobu připravena k poskytování sexuálních úkonů za předem sjednanou odměnu, pak taková dohoda zakládá platnou pohledávku. Na rozdíl od vztahu mezi sexuálním pracovníkem a jeho klientem se v tomto případě nejedná o jednostranně zavazující právní úkon; z textu zákona vyplývá, že jde o právní úkon oboustranně zavazující, avšak postavení jeho subjektů není rovné, na což poukazuje i důvodová zpráva, když hovoří o omezených nárocích provozovatele nevěstince vůči prostitutce; na tyto skutečnosti naráží i § 3 zákona o prostituci, když stanoví, že omezené právo udělovat pokyny prostitutce v rámci závislé činnosti nebrání tomu, aby byla její činnost považována za zaměstnání ve smyslu práva sociálního zabezpečení.

Na základě dohody podle § 1, věty druhé zákona o prostituci je povinností sexuálního pracovníka „připravenost“ k poskytování sexuálních úkonů; k tomu důvodová zpráva uvádí, že ke vzniku nároku na zaplacení sjednané odměny není nezbytné, aby k provedení příslušného sexuálního úkonu došlo. Postačí skutečnost, že bude k takovým úkonům prostitutka či prostitut po určitou dobu na určitém místě k dispozici. Zákonodárce měl v úmyslu umožnit sexuálním pracovníkům vykonávání prostituce v zaměstnaneckém poměru a zároveň chtěl, aby tito měli možnost si klienta samostatně vybrat a rozhodnout se, které sexuální úkony mu poskytnou, resp. poskytnout odmítnou. Základní povinnost provozovatele

---

¹⁰⁰ Zivilprozessordnung (ZPO)

nevěstince pak představuje povinnost platit sjednanou odměnu. Proti pohledávce na zaplacení sjednané odměny má provozovatel nevěstince podle § 2, věty druhé zákona o prostituci, možnost uplatnit námitku nesplnění – včetně nesplnění částečného – povinnosti sexuálního pracovníka, avšak jen pokud jde o nedodržení sjednané pracovní doby; v žádném případě však se však nelze zprostit povinnosti zaplatit sjednanou odměnu namítáním skutečnosti, že v konkrétním případě nedošlo k poskytnutí sexuálních služeb.

Na pracovněprávní vztah mezi provozovatelem nevěstince jako zaměstnavatelem a sexuálním pracovníkem jako zaměstnancem lze zásadně aplikovat obecná ustanovení BGB o pracovní smlouvě¹⁰¹ i zákony o bezpečnosti práce; prostituci v Německu však lze v nevěstinci i mimo něj vykonávat i mimo klasický zaměstnanecký poměr. Konkrétně se jedná o možnost externí spolupráce sexuálního pracovníka v nevěstinci, přičemž kritériem, které odlišuje takovou činnost od klasického zaměstnaneckého poměru, je možnost, aby si sama prostitutka (či prostitut) určovala svou pracovní dobu. Vedle toho má možnost svobodné volby pokud jde například o oděv, nabízené sexuální praktiky apod., což v rámci klasického zaměstnaneckého poměru může být na základě dohody určováno zaměstnavatelem. Právní poměry externího pracovníka a provozovatele nevěstince mohou být upraveny ve smlouvě o pracovní činnosti¹⁰² nebo ve smlouvě o dílo¹⁰³. Jinou variantu činnosti v nevěstinci představuje smluvní vztah, který upravuje užívání prostoru či celé provozovny¹⁰⁴; je-li zároveň sjednáno poskytování prezervativů či jiných předmětů ze strany provozovatele nevěstince, bude se jednat o kombinaci nájemní a kupní smlouvy¹⁰⁵.

V obou výše uvedených variantách se nejedná o závislou činnost sexuálního pracovníka, nýbrž o činnost samostatnou – v Německu lze totiž vykonávat prostituci také jako samostatnou výdělečnou činnost. Tato skutečnost sice není v zákoně o prostituci upravena výslovně, je však třeba ji dovodit ze smyslu zákona a úmyslu zákonodárce, kterým je překonání „nemravnosti“ prostitute a umožnění přístupu sexuálních pracovníků k systému sociálního zabezpečení. Na prostituci vykonávanou samostatně nedopadají ustanovení živnostenského řádu; vzhledem k vysoce osobnímu charakteru poskytovaných služeb je nahlížena jako tzv. svobodné povolání¹⁰⁶, a tedy z působnosti živnostenského řádu vyloučena.

---

¹⁰¹ § 611 a násl. BGB

¹⁰² Dienstvertrag, § 611 a násl. BGB

¹⁰³ Werkvertrag, § 631 a násl. BGB

¹⁰⁴ Takovou „smlouvu o užívání“ lze v Německu sjednat podle několika ustanovení BGB; jedná se například o nájemní smlouvu podle § 535 a násl. („Mietvertrag“) nebo podle § 581 a násl. („Pachtvertrag“ – nájemní smlouva s možností těžít z pronajaté věci užitky) aj.

¹⁰⁵ van Galen, Margarete: *Rechtsfragen der Prostitution*, C. H. Beck, München 2004, str. 71

¹⁰⁶ Pojem svobodného povolání není v Německu právně definován. Podle Ústavního soudu se nejedná o právní pojem, nýbrž o pojem sociologický, závislý na hodnocení společnosti (BVerfG 10, 355, 364). Kritéria, která

Naproti tomu provozování nevěstince vykazuje znaky živnosti a podléhá ustanovením živnostenského řádu.

Pokud se týče změn, které zákon o prostituci přinesl v oblasti trestního práva, lze uvést následující: výslovně došlo k přejmenování skutkové podstaty § 180a německého trestního zákoníku¹⁰⁷ z „podporování prostitute“¹⁰⁸ na „vykořisťování prostitutů“; definici tohoto trestného činu, jehož objektem je sexuální seburčení prostitutů, musí být nadále vykládána v kontextu zákona o prostituci, a to zejména pokud jde o hodnocení prostitute jakožto jednání, které není v rozporu s dobrými mravy. Pozměněn byl dále odst. 2 v § 181a – skutková podstata kuplířství; trestné je nyní jen takové komerční zprostředkování sexuálního styku, se kterým je spojeno omezení osobní svobody či ekonomické nezávislosti prostitutky. K těmto změnám zákonodárce v důvodové zprávě uvádí, že jejich hlavním účelem je zlepšení pracovních podmínek sexuálních pracovníků – odstraněním nebezpečí trestního stíhání provozovatelů nevěstinců pro spáchání trestného činu kuplířství má být dosaženo stavu, kdy bude možné zlepšovat pracovní podmínky osob činných v takových zařízeních.

4. Sociální regulace prostitute

Česká společnost je – pokud jde o její postoje k sexualitě – považována za velmi liberální, o čemž svědčí celá řada faktorů: poměrně nízká zákonná věková hranice pro pohlavní styk, faktická legálnost sexuální práce dospělých, otevřené zobrazování sexuality a nahoty v médiích, jež obvykle nevyvolává kontroverze, a uzákonění registrovaného partnerství¹⁰⁹. Avšak tyto tolerantní postoje se objevují zejména ve městech a u mladších věkových skupin, zatímco mnozí starší obyvatelé ČR a dále ti, kteří nebydlí ve velkých městech, na mimomanželskou a jinou než heteronormativní sexualitu pohlížejí dvojznačně nebo s odporem¹¹⁰.

Faktem však zůstává, že se prostitute v České republice vyskytuje, že počet osob, které se živí tímto „řemeslem“, se pohybuje někde mezi deseti a čtyřiceti tisíci¹¹¹, přičemž dle

---

Ústavní soud používá pro zařazení určité činnosti mezi tzv. svobodná povolání, patří: výkon povolání osobně, charakter toho kterého povolání z hlediska jeho právní úpravy, postavení a význam povolání ve společnosti.

¹⁰⁷ Strafgesetzbuch (StGB)

¹⁰⁸ Německé „Förderung der Prostitution“ lze překládat jako kuplířství i doslovně jako podporování prostitute. Vzhledem k § 181a, který kriminalizuje „Zuhälterei“ – kuplířství, volí autorka v případě § 180a doslovný překlad.

¹⁰⁹ McCajor Hall, Timothy: *Formy transakčního sexu mezi muži v Praze (1999-2004)* in *Sociologický časopis*, 2007, Vol. 43, No.1, Sociologický ústav AV ČR, Praha 2007, str. 90

¹¹⁰ Ibid.

¹¹¹ <http://www.barrandov.tv/44081-ceske-milovani-o-lasce-poulicni>

průzkumů Weisse a Zvěřiny, provedených v roce 1998, odpovědělo 14 % mužů kladně na otázku, zda měli někdy v životě pohlavní styk s prostitutkou¹¹².

Co je na prostituci tak problematického, vedle toho, že jejím prostřednictvím dochází k porušování společenských norem v sexuální oblasti?¹¹³ Dokument *Rozbor problémů souvisejících s prostitucí*¹¹⁴, zpracovaný Ministerstvem vnitra v roce 1998, shrnuje nejčastější problémy do následujících bodů:

- na prvním místě jde o kriminální aspekty prostituce, přičemž se jedná na straně jedné o delikty páchané sexuálními pracovníky, na straně druhé pak o delikty, které jsou páchany na těchto osobách; mimoto se na prostituci váže mravnostní, násilná i majetková kriminalita, zneužívání návykových látek a nejrůznější formy organizovaného zločinu; tato trestná činnost se obtížně odhaluje a dokazuje
- jde-li o sexuálně přenosné infekční choroby, je nemocnost u prostituujících se osob vyšší než u ostatní populace; stávající legislativa neumožňuje u prostitutek a prostitutů povinně provádět pravidelné lékařské prohlídky, není zpracována metodika preventivního působení mezi nejrizikovějšími skupinami ohroženými prostitučním chováním a neexistuje ani dostatečná zdravotní výchova, která by pronikla do uvedených skupin a dovedla je ke změně sexuálního chování; zatím nejvyšší úsilí při sociální pomoci v první linii mezi prostituujícími se osobami a v prevenci sexuálně přenosných onemocnění a obchodování s lidmi vyvíjejí nevládní organizace (Rozkoš bez rizika, La Strada a další)
- při provozování prostituce dochází k obrovským tokům nezdaněným a nezdanitelných příjmů¹¹⁵; tyto peníze zůstávají skryty v šedé ekonomice
- sexuální pracovníci neplatí pojistné na zdravotní pojištění ani pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti; důsledkem této skutečnosti je, že tyto osoby nejsou sociálně zabezpečeny, nevzniká jim nárok na dávky nemocenského pojištění a období, kdy jsou takto „výdělečně činné“, se jim nezapočítává do doby nezbytné pro vznik nároku na starobní důchod

---

¹¹² Weiss, Petr; Zvěřina, Jaroslav: *Sexuální chování v ČR*, Portál, Praha 2001

¹¹³ Hana Malinová uvádí, že 80 % klientů prostitutek jsou ženatí muži –

http://www.rozkosbezrizika.cz/01_hm/021_ZAKON.htm#Praha

¹¹⁴ <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/priority/prostituce/rozbor.html>

¹¹⁵ Dle údajů ČSÚ v poslední zveřejněné studii z roku 2003 prostitutky v ČR vydělaly zhruba 8,7 miliardy korun, což odpovídá 0,2 % výkonu ekonomiky České republiky.

http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/prehled_clanku_unor_2009

- v souvislosti s prostitucí často dochází k nechtěnému otěhotnění sexuální pracovnice, která tuto situaci řeší (například) opuštěním dítěte
- pro osoby, které se živí poskytováním sexuálních služeb, bývá velmi obtížné toto „řemeslo“ opustit a opět se zapojit do „normálního“ života (problém resocializace)
- prostituující se osoby jsou v mnoha případech závislé na drogách; v takových případech je resocializace téměř nemožná
- vzhledem k tomu, že mnoho sexuálních pracovníků přísluší k romskému etniku a mnozí jejich zákazníci pocházejí z Německa a Rakouska, dochází k prohlubování rasové nesnášenlivosti a xenofobie
- v místech, kde je prostituce nabízena veřejně, velmi často dochází k porušování veřejného pořádku, výtržnostem, rušení nočního klidu atp.; patrný je nepříznivý vliv prostituce na výchovu dětí a mládeže
- problematickou se jeví též kontrolní činnost v erotických podnicích a klubech; ačkoli tyto podniky nabízejí své služby veřejně, při případné kontrole jsou prezentovány jako penziony, restaurační zařízení apod.

Je patrné, že prostituce představuje velmi komplexní fenomén. Zabývá se jí celá řada vědeckých disciplín, mezi které patří zejména psychologie, sociologie, kriminologie, sociální antropologie, sexuologie a další. Každá z těchto disciplín se zabývá prostitucí z hlediska svého oborového vymezení; sociologie ji hodnotí jako jev sociálně patologický, jev, který porušuje normy sexuálního chování ve společnosti. Existují však i takové postoje, podle kterých je v moderních zemích *dobrovolná* prostituce, resp. práce v sexbyznysu, považována za výdělečnou činnost, a proto by se na ni nemělo jako na sociálně patologický jev pohlížet¹¹⁶.

4. 1. Interpretace prostituce sociologií

Sexuální pracovníci prodávají sexuální služby; sex pro ně představuje práci, zdroj příjmů. Prostituce představuje nejčastější formu sexuální práce, není však zdaleka formou jedinou. V minulosti byli sexuální pracovníci činní na ulici velmi častým předmětem zkoumání mnoha oborů, zatímco těm, kteří poskytují své služby „uvnitř“, zdaleka tolik pozornosti věnováno nebylo¹¹⁷. Do druhé skupiny můžeme vedle „klasických“ prostitutek poskytujících nejrůznější formy sexu za peníze zařadit i call girls, osoby pracující v nevěstincích, „masérky“, osoby

¹¹⁶ V České republice zastává tento postoj například organizace La Strada.

¹¹⁷ Goode, Erich: *Deviant Behavior*, Pearson Education, New Jersey 2008, str. 252

poskytující úplatně sex po telefonu, herce a herečky v pornofilmch. Mezi těmito sexuálními pracovníky lze stěží vést přesnou dělicí linii; obecně však pro všechny platí, jak již bylo uvedeno výše, že ze sociologického hlediska se jedná o osoby, které porušují sexuální normy společnosti, a je na ně tedy pohlíženo jako na osoby deviantní.

Co vede jednotlivce k tomu, aby úplatně poskytoval sexuální služby? Na tuto otázku neexistuje jednoznačná odpověď; mezi základní příčiny, resp. okolnosti k prostituci přispívající můžeme zařadit následující faktory¹¹⁸:

- okolnosti související s vývojem v rodině, jako například incest, rozvod rodičů, sexuální zneužívání apod., které vedou ke snížení sexuální důstojnosti
- ekonomický nedostatek, který bývá často u žen umocňován potřebou postarat se o sebe a své dítě
- touha po lepším životním standardu
- toxikomanie a zneužívání drog
- nátlak ze strany partnera
- zalíbení v profesi, status sexuálního pracovníka

Prostituce přitahovala pozornost a zájem po celou dobu své existence, stejně jako se objevovaly nejrůznější snahy o interpretaci tohoto fenoménu; postupně tak vznikly nejrůznější teorie prostituce. Mezi nejstaršími – odhlédneme-li od chrámové prostituce provozované ve starověku jako součást náboženských rituálů – lze jako příklad uvést moralistické teorie, spojené s nazíráním světa z perspektivy křesťanství, podle kterých prostituce představuje zlo, prohřešek proti morálce, a proto je nezbytné ji stíhat.

Velký zlom v bádání o otázkách prostituce přináší 19. století; právě v 19. století se totiž prostituce ve společnosti etablovala jako k manželství komplementární instituce a tím vzrostla i potřeba ji vědecky interpretovat. V roce 1836 tak vydává pařížský lékař A.J.-B. Parent-Duchatelet slavnou publikaci *La prostitution à Paris*, více než pětisetstránkovou publikaci, která shrnuje všechny tehdy dostupné informace o životě a zvycích prostitutek, jejich „fyziologických“ vlastnostech (hlas, barva vlasů a očí, plodnost apod.), dopadech prostituce na jejich zdraví atp. Parent-Duchatelet se tak jako první pokusil o sociální analýzu prostituce,

---

¹¹⁸ James, Jennifer; Boyer, Debra; Withers, Jean; Haft, Marilyn: *Perspectives on Prostitution*, Washington Commission for the Humanities, Washington 1979, str. 42

význam jeho práce však spočívá především ve shromáždění a precizním utřídění velkého množství sociologických a antropologických dat.¹¹⁹

Vycházejíc z medicínského a antropologického hlediska, C. Lombroso a G. Ferrero ve svém díle „*La donna delinquente, la prostitute et la donna normale*“ (1893) vysvětlují prostituci pomocí biologických faktorů; východisko představuje vrozená nadřazenost muže, žena je popisována jako tělesně a duševně nevyvinutý muž. Vzhledem k vrozenému nedostatku nadání a síly je žena prezentována jako jedinec méněcenný sice s menšími sklony ke kriminalitě, zato však s tendencemi k prostitučnímu chování. Dále existuje tzv. rozená prostitutka, která je jednak jako žena biologicky a morálně méněcenná, a která zároveň méně intenzivním způsobem prožívá lásku a její city jsou méně individuálně zaměřeny než u „normální“ ženy.

Z pohledu marxismu – směru, který se ke společnosti staví kriticky – je prostituce naopak logickým důsledkem třídního vykořisťování. Vzhledem k tomu, že kapitalistická společnost nabízí ženám nedostatek příležitostí na trhu práce, jsou tyto nuceny se prodávat, aby si vydělaly na živobytí.

Prostitucí se zabýval i představitel formální sociologie, německý sociolog a filosof Georg Simmel. Svůj příspěvek k tématu uveřejnil v roce 1892 v časopise *Die neue Zeit*. Simmel vycházel z představy nespravedlivé společnosti, která své členy morálně soudí podle třídní příslušnosti, přičemž ti, kteří trpí nouzí, jsou společností odsouzeni a „vyloučení“. Nesouhlasil s rozdílností přístupu společnosti k prostituci „elegantní“ a „chudobné“. Důsledky prostituce jsou autorem kritizovány, avšak samotná prostituce představuje nezbytnou společenskou instituci, jakési „sekundární zlo“, zapříčiněné existencí monogamního sňatku, který je s ohledem na mužský sexuální pud neudržitelný.

Vysvětlení pro prostituci lze nalézt i v pracích francouzského sociologa É. Durkheima (1858 – 1917). Prostituce je interpretována na pozadí anomie, tedy stavu ve společnosti, pro který je typický deficit regulačních mechanismů nebo selhání normy. Dochází k rozpadu soudržnosti a kolektivního vědomí. Stav anomie je důsledkem prudkého rozvoje ekonomiky, urbanizace, industrializace a nedostatku morálních pravidel, resp. nedostatečně rychlé změny morálních pravidel a sekularizace. Ze vzniklé situace pramení i prudký nárůst deviantního chování členů společnosti, typicky prostituce. Teorie anomie v podání R. K. Mertona vidí příčiny prostituce v diskrepanci mezi společensky uznávanými cíly a nerovnoměrným rozložením prostředků k jejich realizaci; z této skutečnosti Merton vyvozoval latentní deviaci

---

¹¹⁹ Lenderová, Milena: *Chytila patrola*, Karolinum, Praha 2002, str. 32

žen, která se za určitých okolností může přeměnit v prostituční chování, zejména tehdy, když jiné, pro konkrétní osobu významné subjekty, volí tento způsob řešení vlastních anomických problémů.¹²⁰

V šedesátých letech 20. století zaujímají v sociologii významné postavení funkcionalistické přístupy (např. T. Parsons aj.). V jejich pojetí je společnost chápána jako systém složený ze vzájemně propojených subsystémů, z nichž každý plní konkrétní funkci. Prostituce – i přes svou povahu deviantního fenoménu – plní ve společnosti určitou funkci, a sice jde o doplněk instituce rodiny, o jev, který nabízí řadu skrytých výhod, které jiné instituce nejsou s to poskytnout. Jejím prostřednictvím mohou být saturovány sexuální potřeby osob, které nemohou tyto své potřeby uspokojit konformním způsobem.

Od šedesátých let se v sociologii začíná prosazovat také labelling, či etiketizační teorie, která klade důraz na proces identifikace osob jako deviantů a jejich reakci na tuto „nálepku“ (etiketu či label). Labelling poskytuje novou perspektivu na to, jak se z určité osoby stává prostitutka či prostitut, aniž by však poskytla odpověď na otázku, proč se tak děje. V pojetí etiketizační teorie je prostituce výsledkem interakčních procesů ve společnosti, vlastností lidského chování udělené publikem; pro porozumění prostitučnímu chování je nezbytné zkoumání reakcí okolí na něj, tedy zkoumání mechanismů sociální kontroly. Sociální kontrola má pak dvojí funkci: jednak funkci symbolickou, která vede k morální diskreditaci prostitutky, jednak funkci instrumentální, jejímž smyslem je disciplinární potrestání. Jako příklad vysvětlení prostituce prostřednictvím etiketizační teorie lze uvést stať H. Hesse „*Das Karriere – Modell und die Karriere von Modellen*“ (1978): k rozhodnutí určité osoby k provozování prostituce je zapotřebí vedle osobních předpokladů i oslabení vnějších kontrolních mechanismů; další krok představuje převzetí role prostitutky prostřednictvím postupného začleňování se do deviantní subkultury. K tomu je zapotřebí získat speciální znalosti a naučit se pravidla hry. V momentě, kdy už nemůže být nová činnost déle tajena, dochází k masivním reakcím okolí, které vyvolají stigmatizační procesy; na osobu začíná být nahlíženo jako na prostitutku, její vlastnosti a jednání jsou interpretovány pod zorným úhlem této skutečnosti. Následuje převzetí těchto názorů a rekonstrukce vlastní identity, osoba se začíná chovat způsobem, který se od ní – jako od prostitutky – očekává. Výsledkem je stabilizace deviantní identity, kdy dotčená osoba sama od sebe neočekává víc než být prostitutkou.

---

¹²⁰ Kontos, Silvia: *Öffnung der Sperrbezirke*, Heimer Verlag, Königstein/Taunus, 2009, str. 116

V této souvislosti N. Davisová ve své stati „*The Prostitute, Developing a Deviant Identity*“ (1971) uvádí, že spíše než reakce formálních autorit, sehrávají v procesu sebepojetí jednotlivce jako prostitutky klíčovou roli reakce nejbližšího okolí.¹²¹

Slabinou většiny mainstreamových teorií prostituce je uplatňování dvojího standardu – zatímco žena podílející se na prostituci je společensky degradována a prostituce pro ni představuje takřka morální katastrofu, muži vyhledávající prostitutky se dopouštějí odpustitelného, příp. nevyhnutelného poklesku. O určité narovnání této dysbalance se pokoušejí feministické názory, které se prosazují zejména v 80. letech 20. století pod vlivem ženského hnutí. Prostituce je interpretována jako důsledek přímého i nepřímého mužského útlaku žen; v případě, kdy by došlo ke změně postojů mužů k ženám, mohla by vymizet i prostituce. Jako příklad shrnující feministické směry lze uvést C. Patemanovou, která definuje prostituci jako veřejné vykonávání mužského sexuálního práva („male sex-right“).

4. 2. Nevládní organizace, které se zabývají prostitucí

Nevládní organizace začaly v České republice vznikat v devadesátých letech dvacátého století; problematikou prostituce se zabývá nemnoho z nich. Mezi nejvýznamnější patří organizace Rozkoš bez rizika – organizace kultivace prostituce, dále organizace La Strada, která se zaměřuje na otázky obchodování s lidmi a vykořisťování, Charita Česká republika, resp. v jejím rámci Projekt Magdala, a Projekt Šance. Všechny tyto organizace se zabývají preventivními, resocializačními a osvětovými aktivitami, jejichž cílem je minimalizace rizik spojených s komerčním sexem, poskytnutí pomoci při rozhodnutí svět sexbyznysu opustit a při následném opětovném začlenění do společnosti, stejně jako senzibilizace široké veřejnosti pro otázky prostituce a sexuálního komerčního vykořisťování druhých. Význam nevládních organizací zabývajících se prostitucí je umocněn současným stavem legislativy, který prostitutkám a prostitutům neposkytuje dostatečnou ochranu.

4. 2. 1. Rozkoš bez rizika

Rozkoš bez rizika (dále „R – R“) je nevládní nezisková organizace s právní subjektivitou, registrovaná jako občanské sdružení ve smyslu zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů. Sdružení bylo založeno v roce 1992 z iniciativy PhDr. Hany

---

¹²¹ Kontos, Silvia: *Öffnung der Sperrbezirke*, Heimer Verlag, Königstein/Taunus, 2009, str. 119

Malinové, CSc., jako organizace sdružující odbornou veřejnost a osoby poskytující komerční sex. Hlavním cílem R – R je prevence a léčba pohlavních chorob a HIV/AIDS, zmenšení zdravotních a sociálních rizik, která postihují sexuální pracovníce v České republice. Příjemci služeb R – R jsou tedy osoby ženského pohlaví – ženy a dívky, které provozují komerční sex nebo žijí v tomto smyslu rizikově; jedná se zejména o prostitutky, ale také o bezdomovkyně a narkomanky (především z pražských vlakových nádraží), někdy pornoherečky. Působnost sdružení je celorepubliková, avšak soustředí se na místa s vysokou koncentrací sexuálních pracovníků – střediska nalezneme v Praze a v Brně, terénní týmy působí v krajích Jihomoravském, Jihočeském, Zlínském, Olomouckém, Moravskoslezském, Vysočina, Libereckém, Ústeckém, Středočeském a v Praze. Týmy vyjíždějí do terénu jednou až desetkrát měsíčně.

Aktivita sdružení jsou různého druhu – poskytování základního a odborného sociálního poradenství, sociální práce, osvětová a poradenská činnost, poskytování zdravotnické péče a volnočasové aktivity.

K nejdůležitějším metodám činnosti R – R patří streetwork (terénní sociální práce); v jeho rámci dochází ke kontaktování sexuálních pracovníků, kterým jsou předávány informační materiály včetně kontaktů na poradenská centra R – R. Vedle toho je poskytováno – spolu s prostředky prevence – poradenství za účelem eliminace rizik spojených s komerčním sexem, psychosociální pomoc a podpora, nabídnuto je kompletní venerologické vyšetření. Má-li být prováděna terénní sociální práce mimo Prahu a Brno, je s klientkami domlouván termín výjezdu mobilní ambulance. Institucionální sociální práce pak probíhá ve střediscích R – R v Praze a v Brně. Mezi nejčastější úkony patří vyřizování dokladů, doprovázení na úřady, pomoc při hledání zaměstnání aj., z dlouhodobějšího hlediska je klientce poskytována pomoc při resocializaci, poradenství v otázkách výchovy dítěte apod. V rámci zdravotnické péče poskytuje R – R vyšetření na pohlavní choroby, virus HIV, hepatitidu A, B a C, chlamydie a další; ve střediscích v Praze a Brně mají klientky k dispozici možnost ošetření zdravotní sestrou či konzultace s gynekologem a dermatovenerologem. Nedílnou součástí aktivit R – R představují také volnočasové aktivity, které jsou dvojího druhu. Jednak sem patří programy pro děti a mladé dospělé (preventivní volnočasové programy zaměřené na děti sexuálních pracovníků a na „děti ulice“), a dále kulturní činnost – hraní divadla, psaní jeho textu a písní. Svůj význam mají i osvětové a vzdělávací akce pro veřejnost a vystoupení Hany Malinové v médiích.

Sdružení R – R vedlo v roce 2008 v evidenci celkem přes 6 200 klientek¹²².

4. 2. 2. La Strada

La Strada Česká republika je nevládní nezisková organizace s právní subjektivitou, registrovaná jako obecně prospěšná společnost podle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů. Specializuje se na prevenci obchodu s lidmi a vykořisťování; cílem organizace je přispívat k odstranění obchodování s lidmi a vykořisťování a poskytovat podporu a ochranu osobám obchodovaným, vykořisťovaným a obchodováním a vykořisťováním ohroženým¹²³. Mezi metody, kterými se La Strada snaží tohoto cíle dosáhnout, patří poskytování sociálních služeb cílové skupině (všechny tyto služby jsou poskytovány bezplatně), dále lobbistické aktivity, kterými je usilováno o legislativní změny, advokační aktivity, prevence a vzdělávání.

Historie organizace sahá do roku 1995; v kontextu rozmachu obchodování s lidmi, pocházejícími ze zemí tzv. východního bloku, v 80. a 90. letech 20. století, jejichž destinací byly země západní Evropy, vznikl pilotní program La Strada mezi Českou republikou, Polskem a Holandskem. Teprve o tři roky později vznikla samostatná obecně prospěšná společnost La Strada Česká republika a přibližně ve stejné době došlo k rozšíření mezinárodní sítě o sesterské organizace v Bulharsku a na Ukrajině. V roce 2001 se mezinárodní síť rozrostla o organizace působící v Bělorusku, Bosně a Hercegovině, Makedonii a Moldávii; o další tři roky později vyústila téměř desetiletá neformální spolupráce na mezinárodní scéně ve vytvoření Mezinárodního sdružení La Strada s vlastní právní subjektivitou, se sekretariátem v Amsterdamu.

Mezi klientelu organizace La Strada Česká republika patří vedle osob obchodovaných za účelem vykořisťování v sexbyznysu i osoby vykořisťované v jiných sektorech – významnou skupinu tvoří například ženy a děti vykořisťované v šicích dílnách.

Cílové skupině poskytuje organizace v souladu se zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, tři sociální služby, a sice krizovou pomoc, azylové ubytování a odborné sociální poradenství; v praxi jedna část klientely využívá pouze odborné sociální poradenství, druhá část – ti, kteří se snaží řešit svou situaci komplexně – čerpá více služeb najednou. Pod pojmem „advokacie“ rozumí La Strada prosazování myšlenek a cílů¹²⁴; cílem advokacie je

---

¹²² http://www.rozkosbezrizika.cz/02_download/13_RR_ZPRAVA_2008.pdf

¹²³ <http://www.strada.cz/>

¹²⁴ <http://www.strada.cz/cz/advocacy-lobby/210.html>

poskytnutí hlasu cílové skupině organizace a prosazování jejich práv a zájmů; přitom je výchozí hodnotou ochrana a uplatňování lidských práv a přesvědčení, že tato práva náleží každé lidské bytosti bez ohledu na její postavení. Stigmatizace a marginalizace některých skupin znemožňuje těmto lidem prosazovat a chránit svá práva. Plnou možnost jejich uplatnění v praxi tedy musí mít i neregulérní migranti a migrantky či osoby pracující v sexbyznysu, stejně jako každý jiný člověk¹²⁵. Významnou součástí činnosti organizace tvoří aktivity v oblasti prevence. Tyto jsou zaměřeny na tři skupiny osob: za prvé na osoby, které již mají zkušenost s obchodováním nebo vykořisťováním, a účelem preventivních aktivit je předejít opakování takového vykořisťování; dále na osoby zvláště ohrožené tím, že budou obchodovány či vykořisťovány, s cílem informovat je o rizicích a možnostech ochrany; poslední cílovou skupinu tvoří široká veřejnost, u které má být zvýšena obecná informovanost o problematice obchodování s lidmi a jejich vykořisťování. Vedle poradenství, realizace přednášek a školení a tvorby informačních prospektů a jiných materiálů zahrnují aktivity v oblasti prevence také práci v terénu a udržování kontaktů s médii, včetně publikování článků.

V posledních letech La Strada zaznamenala pokles klientely obchodované za účelem vykořisťování v sexuálním průmyslu a nárůst případů vykořisťování v jiných sektorech; největší úspěch v posledním období představuje první případ přiznání odškodnění oběti obchodování s lidmi českým trestním soudem.

4. 2. 3. Projekt Magdala

Magdala je projekt, který funguje pod záštitou České katolické charity¹²⁶. V jeho rámci je poskytována pomoc ženám a dívkám, které provozují prostituci, při návratu k běžnému životu, dále ženám a dívkám, kterým se podařilo uniknout ze světa komerčního sexu a které chtějí změnit svůj způsob života, a obětem obchodování s lidmi. Pod pojmem oběti obchodování s lidmi Charita rozumí zaprvé ženy, které dobrovolně vstoupily do světa sexbyznysu, ale setkaly se zde s otrockými podmínkami, a zadruhé oběti, které byly podvodně nalákány a oklamány pod záminkou legální práce a poté prodány, a zatřetí oběti, které byly uneseny a poté prodány do sexuálního otroctví¹²⁷.

---

¹²⁵ Ibid.

¹²⁶ Charita Česká republika i všechny Charity v ČR jsou evidovány v registru Ministerstva kultury ČR. Charity jsou založeny příslušnými biskupstvími, případně Českou biskupskou konferencí. Jednotlivé evidované Charity mají jakožto právnické osoby právní subjektivitu.

¹²⁷ <http://www.charita.cz/article.asp?nArticleID=325&nDepartmentID=184&nLanguageID=1>

Cílové skupině jsou poskytovány zejména následující služby: krizová intervence a následná podpora (jedná se o okamžitou přímou pomoc v podobě poskytnutí klidného a bezpečného prostředí, tekutin, ošacení a podobně), chráněné ubytování s utajenou adresou, právní a sociální poradenství, osobní asistence, psychologická podpora, podpora v péči o děti, lékařská pomoc, rekvalifikační a další vzdělávací kurzy. Významnou součástí činnosti představuje streetwork, v jehož rámci jsou klientky aktivně vyhledávány a kontaktovány v místech, kde se běžně vyskytují; jsou jim poskytovány informace o službách Projektu Magdala, emocionální a psychická podpora, informační a kontaktní letáky, prováděna je i prevence pohlavně přenosných chorob.

Smyslem těchto aktivit je umožnit sexuálním pracovnícům změnit svůj dosavadní způsob života, umožnit jim vyrovnat se se svou minulostí a pomoci jim zařadit se do společnosti běžné populace. V této souvislosti je třeba zmínit resocializační program pro oběti obchodování s lidmi, který na Projekt Magdala navazuje. Jeho jádrem je usnadnit klientce – za její aktivní účasti – návrat do tzv. normálního života, a to za pomoci sociální pracovnice, která klientce poskytuje podporu a poradenství, informuje ji o jejích právech a povinnostech, pomáhá jí nalézat řešení v různých životních situacích, eventuálně ji doprovází při jejích jednáních s úřady a podobně. Součástí tohoto programu je i zajištění dlouhodobého chráněného bydlení, zprostředkování a poskytování rekvalifikačních a sebevzdělávacích kurzů, zprostředkování duchovního vedení a právní pomoc a poradenství; cílovou skupinu služeb resocializačního programu tvoří jak Češky, tak cizinky, které se staly oběti obchodování s lidmi.

4. 2. 4. Projekt Šance

Projekt Šance je občanské sdružení, registrované podle zákona 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů. Sdružení vzniklo v lednu roku 1997, nicméně jeho historie sahá do roku 1995, kdy László Sümegh, zakladatel a koordinátor Projektu Šance, začal pomáhat mladým lidem žijícím na ulici; tato pomoc měla podobu kontaktování, poradenství a testování na protilátky HIV/AIDS ze slin. V roce 1997 byla otevřena první poradna, o pět let později byl realizován projekt Dům Šance, „*první preventivní a humanitární program pro komerčně sexuálně zneužívané děti a mládež, oběti obchodování s lidmi*“¹²⁸, v jehož rámci jsou mladým lidem nabízeny poradenské, terapeutické a volnočasové aktivity, a

---

¹²⁸ <http://www.sance.info/index.php>

od roku 2006 zde také fungují pracovní dílny, jejichž smyslem je vedle možnosti přivýdělku i pomoc klientům v návratu do běžného života, a to prostřednictvím získání základních sociálních návyků potřebných pro zařazení se do pracovního procesu. Dle uveřejněných statistických údajů navštívilo v roce 2008 pracovní dílnu 2 239 klientů¹²⁹. S prací v pracovních dílnách souvisí i další program sdružení, tzv. podporované bydlení; za předpokladu, že klient dodržuje stanovená pravidla a chodí pravidelně pracovat do pracovní dílny, má nárok na získání podpory od Projektu Šance v podobě jedné třetiny až dvou třetin výše nájemného. Další službou poskytovanou Projektem Šance je provozování tzv. StreetWorkCentra, které klientům nabízí možnost občerstvení, testování na virus HIV, osprchování či vyprání prádla¹³⁰. Opomenout nelze ani streetwork, spolupráci s médii a pořádání benefičních koncertů.

Jak již bylo naznačeno, cílovou skupinou Projektu Šance jsou „děti ulice“, tj. komerčně sexuálně zneužívané děti a mládež žijící na ulici; ve většině případů se přitom jedná o děti z dětských domovů a z výchovné péče státu, jejichž rodina je dysfunkční. Veškeré své aktivity vykonává sdružení v souladu s přesvědčením, že „*není umění někomu v nouzi dát najíst, ale naučit ho na jídlo si vydělat*“¹³¹.

5. Závěr

Prostituce představuje velice komplexní fenomén. Z právního hlediska se jedná o materii ovlivňovanou mnoha právními obory, z hlediska života ve společnosti nalézáme souvislosti mezi prostitucí a kriminalitou, morálkou, lidskými právy, výchovou mládeže, genderovými otázkami apod. Smyslem předložené práce není podrobný rozbor všech souvisejících dílčích otázek, což by s ohledem na rozsah práce ani nebylo možné, spíše se jedná o přehled základních, v souvislosti s prostitucí diskutovaných témat, příp. materiál k diskusi.

Prostituce je kontroverzním tématem, ohledně kterého neexistuje shoda na národní ani na mezinárodní úrovni; v závislosti na zeměpisné délce a šířce se liší právní instrumenty, pomocí kterých je prostituce řešena, přičemž ani v jednotlivých státech nepanuje stran příslušné legislativy shoda.

Stav v České republice se jeví jako neudržitelný, právní úprava prostituce je nedostatečná a neefektivní, zejména obce volají po zákoně, který by prostituci reguloval a umožnil ji alespoň

---

¹²⁹ Ibid.

¹³⁰ Z výchovných důvodů jsou některé z těchto služeb zpoplatněné. (<http://www.sance.info/index.php>)

¹³¹ <http://www.sance.info/doc/projekt-sance-info-za-rok-2009.pdf>

částečně dostat pod kontrolu. Současná legislativa neposkytuje prostitutkám a prostitutům patřičnou ochranu a zároveň ani příslušné orgány nejsou nadány dostatečnými pravomocemi, pomocí kterých by mohly prostituci kontrolovat, resp. omezovat související negativní jevy. Návrh zákona o regulaci prostituce, který je po připomínkovém řízení přepracován a připraven k projednání v radě hlavního města Prahy, přistupuje k prostituci komplexně. Vydává se tak jinou cestou než německý zákonodárce, který se omezil na odstranění rozporu prostituce a dobrých mravů, čímž poskytl sexuálním pracovníkům žalovatelný nárok na zaplacení sjednané odměny za poskytnutí sexuálního úkonu, a přístup k systému sociálního zabezpečení.

Dojde-li v České republice k přijetí zmiňovaného zákona o regulaci prostituce, nebude možné – na rozdíl od Německa – poskytovat sexuální služby jako výkon práce v pracovně právním poměru. Registrované prostitutky a prostituti by se dostali do postavení podnikatelů ve smyslu obchodního zákoníku, čímž by i jim byl otevřen přístup k systému sociálního zabezpečení; zároveň – prostřednictvím lékařských prohlídek a registrace – by mohlo dojít alespoň k jejich částečné kontrole (zkušenosti z Holandska ukazují, že se zdaleka nedaří registrovat všechny sexuální pracovníky).

Do přijetí odpovídající legislativy bude regulace prostituce v ČR postavena na obecně závazných vyhláškách obcí a na aktivitách neziskových organizací působících v oblasti sexbyznysu.

Použitá literatura:

- Čepelka, Čestmír; Šturma, Pavel: *Mezinárodní právo veřejné*, C.H. Beck, Praha 2008
- Davis, Nanette J. (ed.): *Prostitution – An International Handbook on Trends, Problems and Policies*, Greenwood Press, Westport 1993
- Dunde, Siegfried R. (Hrsg.): *Handbuch Sexualität*, Deutscher Studien Verlag, Weinheim 1992
- Francoeur, Robert T.: *Taking Sides – Clashing Views on Controversial Issues in Human Society*, The Dushkin Publishing Group, Guilford 1994
- Frohnert, Alice: *Dimensionen der Prostitution, Poly- und Monogamie*, Weidler Buchverlag Berlin 1992
- Geist, Bohumil: *Sociologický slovník*, Victoria publishing, Praha 1992
- Giddens, Anthony: *Sociologie*, Argo, Praha 1999
- Girtler, Roland: *Okrajové sociální kultury*, Masarykova univerzita, Brno 2001
- Gödtel, Reiner: *Sexualität und Gewalt*, Hoffmann und Campe, Hamburg 1992
- Goode, Erich: *Deviant Behavior*, Pearson Education, New Jersey 2008
- Gřivna, Tomáš: *Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti v novém trestním zákoníku*, in: *Bulletin advokacie*, rok 2009, číslo 10
- Higgins, Paul C.; Butler, Richard R.: *Understanding Deviance*, McGraw-Hill Company, New York 1982
- Chmelík, Jan a kol.: *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*, Portál, Praha 2003
- James, Jennifer; Boyer, Debra; Withers, Jean; Haft, Marilyn: *Perspectives on Prostitution*, Washington Commission for the Humanities, Washington 1979
- Jelínek, Jiří a kol.: *Trestní právo hmotné – Obecná část, Zvláštní část*, Linde, Praha 2006
- Karabec, Zdeněk: *II. Světový kongres proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí*, in: *Kriminalistika* – číslo 2, rok 2002, vydává MV ČR, odbor prevence kriminality
- Kontos, Silvia: *Öffnung der Sperrbezirke*, Heimer Verlag, Königstein/Taunus, 2009
- Kovář, Petr a kol.: *Sexuální agrese*, Maxdorf, Praha 2008
- Lamnek, Siegfried: *Theorien abweichenden Verhaltens*, Fink, München 2001
- Lenderová, Milena: *Chytila patrola*, Karolinum, Praha 2002
- McCajor Hall, Timothy: *Formy transakčního sexu mezi muži v Praze (1999-2004)* in *Sociologický časopis*, 2007, Vol. 43, No.1, Sociologický ústav AV ČR, Praha 2007
- Mitlöchner, Miroslav: *Erotika a paragrafy*, Grada, Praha 1999
- Munková, Gabriela: *Sociální deviace: přehled sociologických teorií*, Karolinum, Praha 2001

- Novotný, Oto; Vokoun, Rudolf, a kol.: *Trestní právo hmotné – II. Zvláštní část*, ASPI a.s., Praha 2007
- Pavlíček, Václav a kol.: *Ústavní právo a státověda - II. díl - Ústavní právo ČR (Část 1.)*, Linde, Praha 2008
- Pražák, Josef M.; Novotný, František; Sedláček, Josef: *Latinsko-český slovník*, KLP, Praha 1999
- Ringdal, Nils J.: *Die neue Weltgeschichte der Prostitution*, Piper, München 2006
- Šámal, P.; Púry, F.; Rizman, S.: *Trestní zákon. Komentář II.díl*, C.H.Beck, Praha 2004
- Trávníčková, Irena: *Organizování prostituce – očima policejních expertů*, in: *Trestní právo*, číslo 2, Novatrix, rok 1996
- Urban, Lukáš; Dubský, Josef: *Sociální deviace*, Vydav. a nakl. Aleš Čeněk, s.r.o., Plzeň 2008
- van Galen, Margarete: *Rechtsfragen der Prostitution*, C. H. Beck, München 2004
- Vaničková, Eva; Provazník, Kamil; Hadj-Mousová, Zuzana; Spilková, Jana: *Sexuální násilí na dětech*, Portál, Praha 1999
- Vedral, Josef: *K vývoji právní úpravy obecně závazných vyhlášek a její interpretace v judikatuře Ústavního soudu*, Původní nebo upravené texty pro ASPI, 2009
- Velten, Doris: *Aspekte der sexuellen Sozialisation*, Freie Univ., Diss., Berlin 1994
- Weiss, Petr a kol.: *Sexuální zneužívání – pachatelé a oběti*, Grada, Praha 2000
- Weiss, Petr; Zvěřina, Jaroslav: *Sexuální chování v ČR*, Portál, Praha 2001
- Zimmermann, Udo: *Die öffentlich-rechtliche Behandlung der Prostitution*, Köhler-Druck, Tübingen 2002

Internetové zdroje:

- <http://www.mvcr.cz/>
- <http://www.mpsv.cz/>
- <http://magistrat.praha-mesto.cz>
- <http://www.mesto-dubi.cz/>
- <http://www.praha1.cz/>
- <http://portal.justice.cz/>
- <http://www.czso.cz/>
- <http://conventions.coe.int/>
- <http://curia.europa.eu/>

<http://tampep.eu/>

<http://www.state.gov/>

<http://www.sweden.gov.se/>

<http://www.regjeringen.no/>

<http://www.jafnretti.is/>

<http://www.rozkosbezrizika.cz>

<http://www.strada.cz/>

<http://www.charita.cz/>

<http://www.sance.info/>

<http://www.ceskenoviny.cz/>

<http://www.barrandov.tv/>

<http://www.ct24.cz/>

<http://aa.ecn.cz/>

Právní a sociální regulace prostituce v České republice

Legal and social regulation of prostitution in the Czech republic

Zusammenfassung

Die vorliegende Diplomarbeit befasst sich mit dem Thema der Prostitution und ihrer Regulation in Tschechien. Die Prostitution stellt ein wichtiges und aktuelles Thema dar, das in der Tschechischen Republik zwar häufig diskutiert wird, aber kaum entsprechend rechtlich reguliert wird.

Der Zweck meiner Arbeit ist es, die Prostitution als ein höchstaktuelles Problem zu präsentieren, einen Überblick ihrer Erscheinungsformen anzubieten und die möglichen Typen ihrer rechtlichen Regelung darzustellen. Die Arbeit besteht aus drei Kapiteln, von denen sich jedes Kapitel einem besonderen Aspekt der Prostitution widmet.

Das erste Kapitel erklärt, was unter dem Begriff der Prostitution zu verstehen ist, anschließend befasst es sich mit der Typologie der Prostitution.

Im folgenden Kapitel, das sich mit den Rechtsfragen der Prostitution beschäftigt, werden verschiedene Möglichkeiten der rechtlichen Regulierung ausgeführt. Es werden die Unterschiede zwischen der Prohibition, der Reglementierung und dem Abolitionismus erklärt, ihre Vor- und Nachteile werden diskutiert. Im Anschluss daran werden die internationalen Verträge, die mit dem Thema der Prostitution zusammenhängen, behandelt. Davon ausgehend werden die relevanten tschechischen Normen ausgeführt, das vorgesehene Gesetz zur Regulierung der Prostitution wird vorgestellt und folglich mit der deutschen Rechtslage verglichen.

Das nächste Kapitel setzt sich mit der sozialen Regulierung der Prostitution auseinander, wobei die soziologischen Theorien der Prostitution beschrieben werden und die Rolle der NGOs für die Prostituierten erklärt wird.

Dabei wird ersichtlich, dass die gegenwärtige Rechtslage in Tschechien ungenügend und nicht effektiv ist. Dort genießen die Prostituierten keinen rechtlichen Schutz und haben keinen Zugang zur sozialen Versicherung. Außerdem ist die Prostitution mit verschiedenen negativen Erscheinungen verbunden (u. a. Menschenhandel, Drogenmissbrauch usw.) und dabei verfügen aber die zuständigen Behörden über unzulängliche Befugnisse zu ihrer Bekämpfung. Unter Beachtung der vorliegenden Fakten zeigt sich, dass es einer neuen, komplexen Regelung über die Rechtsfragen der Prostitution in Tschechien bedarf.

Seznam klíčových slov:

Prostituce

Právní regulace prostituce

Sociální regulace prostituce

Key words:

Prostitution

Legal regulation of prostitution

Social regulation of prostitution